

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Bakalářská práce

Lucie Dorážková

Povolání knihovníka očima budoucích maturantů

Profession of librarian in the eyes of future high school graduates

Praha 2021

Vedoucí práce:

Mgr. Adéla Jarolímková, Ph.D.

Poděkování:

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce Mgr. Adéle Jarolímkové, Ph.D za její odborné vedení, cenné rady a vstřícnost při konzultacích. Také bych chtěla poděkovat své učitelce ze střední školy, která mi pomohla s uskutečněním dotazníkového zkoumání i v této složité době, a nakonec všem respondentům za vyplnění dotazníků a své rodině za podporu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne .....

.....

Lucie Dorážková

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na povolání knihovníka. Teoretická část představuje rozdíl mezi dnešním knihovníkem a knihovníkem minulého století. Na tuto profesi je nahlíženo hlavně z pohledu veřejnosti a stereotypů. Zmiňováno je i vzdělávání knihovníků, náplň jejich práce a kompetence a vlastnosti, které mají mít. Jedna sekce je věnována i porovnání se zahraničím. V praktické části práce je využito kvantitativní metody dotazníkového zkoumání ke zjištění, jaký mají na toto téma pohled současní maturanti ze střední odborné školy. Cílem bylo zjistit, zda se ztotožňují s obecnými stereotypy nebo mají svůj vlastní pohled. Studenti většinou netuší, co je náplň práce knihovníka ani, že je možné tento obor studovat. Celkově mají obor knihovnictví stále spojen pouze s knihami. V závěru je formulováno také několik doporučení.

Klíčová slova

knihovník, knihovny, knihovnická profese, práce knihovníka, osobnost knihovníka, pohled veřejnosti, knihovnictví, studium knihovnictví, knihovnické školy

Abstract

My thesis focuses on librarian profession. The theoretical part present the diference between todays librarian and librarian from the last century. It describes the profession from the point of view of public, including stereotypes; it also mentions librarian education and competencies. One part is focused on librarianship abroad. The research part was carried out using questionnaire that was aimed at how young people in their final year of high school view librarian as a profession, whether they agree with the stereotypes or not. The aim was to figure out if they identify with the stereotype or not. Students mostly do not know what exacly librarian does and even do not know that it is possible to study librarianship. Overall they have this field connected just with books. Some recommendations are derived from the survey results.

Key word

librarian, libraries, librarian profesion, librarian job, personality of a librarian, public view, librarianship, librarian studies, librarian schools

Obsah

1	Úvod	9
2	Vývoj povolání knihovníka	10
2.1	Knihovník 20. století	10
2.1.1	Náplň knihovnické profese	11
2.1.2	Pohled veřejnosti	11
2.1.3	Požadavky na kvalifikaci	11
2.1.4	Schopnosti knihovníka	12
2.1.5	Činnosti knihovny	13
2.2	Knihovník na přelomu století	13
2.2.1	Průzkum ke konci 20. století	13
2.2.2	Prestiž knihovnického povolání	15
2.2.3	Dovednosti, schopnosti a znalosti knihovníka	16
2.3	Knihovník 21. století	16
2.3.1	Obecné požadavky na knihovníka	17
2.3.2	Pohled veřejnosti a stereotypy	18
2.3.3	Profesionalita a komunikace	19
2.3.4	Požadavky na kvalifikaci	19
2.3.5	Etika knihovnictví	22
2.4	Nové trendy v knihovnictví	23
3	Knihovnické vzdělání	24
3.1	Vysokoškolské knihovnické vzdělání	24
3.2	Střední knihovnické vzdělávání	25
3.3	Další vzdělání	25
4	Zahraniční výzkumy	26
4.1	Velká Británie	26
4.1.1	Obecné informace a kompetence knihovníků	26
4.1.2	Odměňování	27

4.1.3	Náhled do budoucna.....	27
4.2	Slovensko.....	28
4.3	Chorvatsko.....	28
4.4	USA	29
5	Metody	31
6	Výsledky výzkumu.....	33
6.1	Představy o povolání knihovníka	34
6.1.1	Platové podmínky.....	34
6.1.2	Osobnost a vzhled knihovníka	34
6.1.3	Knihovnictví jako ženské povolání	36
6.1.4	Důležitost povolání	37
6.2	Vzdělání knihovníků.....	38
6.2.1	Nejvyšší dosažené vzdělání.....	38
6.2.2	Oborové vzdělání	38
6.2.3	Jazykové vzdělání	39
6.3	Náplň knihovnické práce	39
6.4	Kompetence knihovníka	40
6.4.1	Důležitá vlastnost pro žádost o pomoc.....	42
6.5	Studium knihovnictví	43
6.5.1	Vyučované předměty.....	46
6.5.2	Výhody studia	47
6.6	Porovnání se zahraničím.....	48
6.7	Budoucnost oboru.....	49
7	Diskuse	52
7.1	Vyhodnocení hypotéz	52
7.2	Doporučení	54
7.2.1	Další výzkumy.....	54
7.2.2	Návrh na změnu	54

8	Závěr.....	55
9	Zdroje	56
10	Seznam obrázků, tabulek a grafů	61
11	Přílohy	62

1 Úvod

Ve své práci se zabývám povoláním knihovníka, zaměřuji se hlavně na to, jaký má knihovník být a jak ho vidí dnešní společnost, konkrétně studenti maturitních ročníků střední odborné školy. Toto téma jsem si vybrala hlavně kvůli tomu, že mě zaujalo. Chtěla jsem vědět, jaký názor mají mladí lidé (maturanti) na tuto profesi, která mi přijde velmi zajímavá a užitečná, ale také velmi často spojená s mnoha stereotypy. V práci se snažím zjistit, zda tomu tak je i u studentů a zda vůbec vědí, že se dá něco takového studovat. K výběru tématu přispělo i to, že můj bratr nyní studuje maturitní ročník.

V teoretické části práce se věnuji povolání knihovníka a jeho proměně v průběhu let. Nejprve zjišťuji z dostupné literatury pohled na knihovníka ve 20. století, na přelomu století a ve stolení 21. Vždy z několika hledisek – názor veřejnosti, kompetence, dovednosti a vlastnosti, náplň knihovnické práce, kvalifikace a vzdělání, prestiž povolání aj. Zmiňuji také aktuální trendy v oboru. Dále se věnuji i sekci zaměřené na vzdělávání knihovníků a porovnání českého knihovníka se zahraničním (Velká Británie, Slovensko, Chorvatsko a USA).

Vycházím z dostupné převážně české literatury, jelikož se věnuji hlavně knihovníkovi v českém prostředí. Některé prameny, které uvádím vyšly ještě před rokem 1989, a tudíž je potřeba brát v úvahu jejich tendenčnost. Jako zdroj používám i několik už napsaných závěrečných prací, jelikož je to jediné, co k tématům bylo možné sehnat.

V praktické části práce používám kvantitativní metodu dotazníkového šetření na střední odborné škole, abych zjistila reálný pohled maturantů na knihovníka, a to v několika oblastech (vlastnosti a kompetence, vzdělávání, náplň práce a možný vývoj oboru). Toto šetření je rozpracováno jako celek i dle různých kritérií, jedním z nich je studovaný obor maturantů a dalším poté fakt, zda chodí do knihovny nebo ne. Na základě výsledků svého výzkumu navrhuji několik doporučení, která jsou určena knihovnickým vysokým školám i samotným knihovnám.

2 Vývoj povolání knihovníka

V této kapitole se blíže podívám na to, jak bylo slovo knihovník definováno dříve a na to, jak ho chápeme dnes. Bohužel k této problematice neexistuje příliš pramenů, část z nich byla vydána za minulého režimu, tudíž musíme přihlížet k jejich tendenčnosti.

Nejprve zde musím zmínit několik milníků, které se týkají 20. a 21. století a jsou pro vývoj oboru zásadní. Za první republiky vznikl první knihovní zákon, a to zákon o knihovnách obecních z roku 1919. Podle tohoto zákona měla každá obec zřídit veřejnou knihovnu. Na základě toho vzniklo mnoho knihoven.

Knihovnictví bylo za komunistického režimu hodně ovlivňováno cenzurou. Knihovny byly v té době politickým nástrojem státu, a proto i prameny z této doby (včetně diplomových prací) mohou být tímto ovlivněny.

Společnost 21. století nazýváme například moderní společností, či společností informační, globální nebo znalostní. Tato společnost je hodně ovlivněna novými technologiemi, které ve velké míře pronikají i do knihovnictví.

2.1 Knihovník 20. století

Už během minulého století si lidé uvědomovali, že je povolání knihovníka důležité. Byli si vědomi toho, že je třeba, aby někdo pečoval o zapsané znalosti. Tím někým byl právě knihovník, jehož práce se stala důležitou pro celé lidstvo. (Roušalová, 1984, str. 12-13)

Práce knihovníka se řídila profesní etikou tohoto povolání. Důležitá byla hlavně láska k lidem, humánní vztah k člověku a vlastnosti, které jsou nezbytné u služeb poskytovaných lidem, což zahrnovalo obětavost, srdečnost, laskavost, ochotu a snahu pomoci. Vhodnou vlohou, kterou dle Vodičkové (1991, str. 70) měl knihovník mít, byla systematickosti – tedy vztah a láska k systému a organizování. Bez citu pro důkladnou a dobře odvedou práci, by se totiž knihovník neobešel. Bylo důležité, aby studenti knihovnictví i sami knihovníci měli na paměti, *„že špatně zařazená kniha je „mrtvá“ kniha, že špatně zařazený záznam je „mrtvý“ záznam, že špatně zařazená informace je informace „mrtvá“, tedy neužitečná a nevyužitelná“* (Vodičková, 1991, str 70).

Václav Peřich (1991, str. 84) ve svém příspěvku ve stejném sborníku přidává a dovysvětluje dvojsmyslnost této vlohy. Knihovník musí mimo jiné také umět pochopit uživatele, který je obklopen nepořádkem. Musí umět přetlumočit to, čemu uživatel nerozumí (naš pořádek) do jeho jazyka.

2.1.1 Náplň knihovnické profese

Náplň knihovnické profese z první poloviny 20. století ilustruje příručka Zdeňka Václava Tobolky z roku 1925, kde jsou zmíněny následující okruhy: knihovnictví, kniha (psaná, tištěná, zacházení s knihou, vazby knih, bibliofilie), knihovna, knihovnické zákonodárství, získávání knih (výběr knih, přírůstkový seznam, ztráty knihoven), stavba a zařízení knihovny, stavění a značkování knih (místní seznam, revize), výpůjční řády a soustavy, zaměstnanci knihovny - organizace knihovníků, bibliografie, katalogizace (abecední katalog jmenný, věcné katalogy, katalogy zvláštní). (Richter 2019)

V období socialismu bylo důležité hlavně ideové a politické poslání. Také se kolem 60. let minulého století poprvé objevují počátky informačních technologií, které mají na knihovny velký vliv. (Richter, 2019)

Náplň vysokoškolského studia knihovnictví měla tehdy 3 části – 1. Všeobecný základ (prohloubené všeobecné znalosti, encyklopedický prvek) – základy vědeckého světového názoru, jazykové a literární znalosti, široký kulturně politický přehled; 2. Odborné knihovnické, bibliografické a knihovědní znalosti a zvládnutí metodiky VTI – nauka o knihovnách, bibliografie, nauka o knize, teorie metodiky VTI; 3. zaměření na některou z dalších vědních oblastí – technika, přírodní nebo společenské vědy. (Richter, 2019)

2.1.2 Pohled veřejnosti

Někteří lidé si stále neuvědomovali rozdíl mezi knihovníkem a archivářem. Oba se podle nich starali o staré, zaprášené a často nedostupné věci. Začínalo nové období, kdy byly knihovny jako instituce ještě více oddělovány od archivů. Knihovny musely něčím vynikat, aby si je lidé nepletli.

Častý názor dříve byl, že knihovníci mají klidné povolání. Díky tomu se na pozici knihovníků objevovali i lidé bez správné kvalifikace a zájmu o tuto profesi. Šli ji vykonávat jen z toho důvodu, že si mysleli, že je to práce klidná a jednoduchá. To se samozřejmě odrazilo na kvalitě jejich práce. (Roušalová, 1984, str. 19). Návštěvník, který do knihovny přišel a potkal tam takového pracovníka, mohl mít pohled na toto povolání poněkud zkreslené, protože takovýto člověk nebyl tím pravým knihovníkem.

2.1.3 Požadavky na kvalifikaci

Otázka kvalifikace knihovníka byla jednou z hlavních věcí, které se během minulého století řešily. Začínalo se formulovat to, čemu se říká knihovník profesionál. Byla tedy vyvinuta

snaha o kvalifikaci pracovníků knihovny. Podle tehdejšího názoru patřili knihovníci mezi nejvzdělanější členy společnosti. (Kábrt, 1967, str. 16)

Profesionalizace u nás začíná kolem roku 1945, ale kromě knihovníků profesionálů pracovali v knihovnách také dobrovolníci neboli knihovníci laici a jejich počet značně převyšoval odborníky. Také platilo, že čím byla knihovna menší, tím více se těchto laiků v knihovně nacházelo. Rozdíl byl také mezi knihovny lidovými a těmi vysokoškolskými. Značný rozdíl byl také mezi kraji. V roce 1966 nebyl v Praze ani jeden nekvalifikovaný zaměstnanec, kdežto na Severní Moravě jich bylo 186 a ve Středočeském kraji 123. (Kábrt, 1967, str. 16-18)

Rozeznávaly se 3 stupně kvalifikace – 1. vysokoškolská knihovnická kvalifikace (dosahována studiem na katedrách knihovnictví v Praze a Bratislavě), 2. úplná střední odborná knihovnická kvalifikace (dosahována na středních knihovnických školách) a 3. střední odborná knihovnická kvalifikace (jedenáctiletá střední škola doplněná odborným knihovnickým kurzem). Hlavní rozdílem například mezi prvním a druhým stupněm je, že na středních školách jsou znalosti vyučovány spíše obecně, zatímco na vysokých školách bývá běžné profilování do určité oblasti. Těmi mohou být oblast technická, společenskovední nebo přírodovědná. Nedá se také říct, že by třetí skupina byla úplně kvalifikovaná. Ti absolvovali pouze základní většinou tříměsíční kurz, jde tedy spíše o proškolené pracovníky. (Kábrt, 1967, str. 33-35)

2.1.4 Schopnosti knihovníka

Podle diplomové práce Roušalové, která se zabývá společenským postavením a úkoly knihovníků socialistické společnosti, z roku 1984 (str. 20-21.) patří mezi vlastnosti knihovníka následující: postřeh a pozorovací schopnost, paměť, pohotovost v myšlení a posuzování, kritičnost, samostatnost v myšlení, iniciativa, vyjadřovací schopnost, rychlá a správná orientace v nové situaci, schopnost navazovat kontakty, společenský takt, trpělivost a sebeovládání, značný stupeň všeobecného vzdělání, vysoké odborné znalosti, pozitivní přístup k lidem a přesvědčení o vychovatelnosti člověka. Je tedy vidět, že to musí být velice schopný, zodpovědný, společenský a vzdělaný člověk.

„Úroveň knihovnické práce je z hlediska technického a ekonomického velmi nízká a není s to nové požadavky uspokojujícím způsobem plnit. Knihovník používá při vykonávání složitých, časově náročných a často namáhavých prací většinou jen těch nejjednodušších technických pomůcek. Práce knihovny je v celku prací, která nepřesáhla první stupeň technického rozvoje, který je charakterizován používáním jednoduchých ručních nástrojů a při kterém

jsou vlastně všechny funkce pracovního procesu vykonávány stále ještě člověkem. Knihovník sám vyplňuje přírůstkový seznam, píše na stroji katalogizační lístky, vyhledává čtenáři výpůjčku, vede výpůjční protokol, vyhledává v kartotékách...“ (Kábrt, 1967 dle Roušalové, 1984, str 39)

2.1.5 Činnosti knihovny

Práce v knihovně byly v 2. polovině 20. století děleny do 4 skupin – odborné knihovnické práce, pomocné a manipulační práce, administrativní práce a hospodářské práce. Odborná knihovnická práce je ta, která vyžaduje odbornou knihovnickou kvalifikaci. Pomocné a manipulační práce je možné dělat i bez ní, stačí pouze zaškolení. Pro třetí skupinu je potřeba ekonomická kvalifikace. Čtvrtou skupinu mohou vykonávat i vyučení řemeslníci. První skupina odborné knihovnické práce se poté dělí na 3 skupiny – získávání přírůstků, zpracování a ochrana knihovního fondu a zprostředkování a využívání fondu. Každá z těchto skupin zahrnuje dále samostatné okruhy činností (např. redakce a budování katalogů, evidence atd.) Většina těchto činností se opakují a patří do jedné ze 2 linek, které v knihovně fungují – linka zpracování knihovního fondu nebo linka výpůjční služby. Každá knihovna se poté liší v tom, jak moc využije všechny tyto kategorie, jelikož každá knihovna může mít trochu jiné zaměření, a to se poté odrazí i na činnostech v knihovně. (Roušalová, 1984, str. 42-44)

Velký důraz se také kladl na spolupráci knihoven s jinými výchovnými organizacemi. Jednou z hlavních funkcí knihovny byla funkce výchovná a kolem 50. let také funkce politicko-výchovná. V této době byla také vysoká politická aktivita knihovníků. (Kábrt, 1967, str. 12)

Už Kábrt ve své práci z roku 1967 (str. 21) uvádí, že k budoucnosti knihovnictví je třeba znát i teorii informace, a že bez mechanizace a automatizace se knihovny v budoucnosti neobejdou (str. 25).

2.2 Knihovník na přelomu století

Nyní se zaměřím na to, jak se povolání knihovníka změnilo na přelomu století.

2.2.1 Průzkum ke konci 20. století

V roce 1999 provedla Národní knihovna České republiky ve spolupráci s firmou Sociofond a Odborovým svazem pracovníků knihoven průzkum, který byl zaměřen na počet, věkovou skladbu a vzdělání knihovníků. Data, která zde v této podkapitole uvádím, jsou z výzkumné zprávy NK. (Jílek, 2000)

Roku 1990 bylo ve 476 zkoumaných knihovnách zaměstnáno 4 863,92 knihovníků. V roce 1998 to bylo už jen 4 295,72 – došlo tedy k poklesu. Ve státních vědeckých knihovnách a knihovnách ve velkých městech bylo v průměru 130-220 pracovníků.

Nejvíce zaměstnanců bylo ve věku 30-50 let, na druhém místě byl poté věk 50+ a poslední byla kategorie s věkovým rozmezím 18–30 let. Tento výsledek nejspíše podporuje mínění, že povolání knihovníka je pouze pro staré lidi. V praktické části zkusím přijít na to, zda tento názor převládá mezi maturanty i nyní, či zda si jsou vědomi, že je to práce pro každého. A s nárůstem používání nových technologií spíše práce pro mladé. Také vyšlo, že je v knihovnách zastoupeno více žen než mužů. Muži tvořili v průměru 6,3 %. Nejvyšší podíl mužů měly specializované knihovny – mezi 13-20 %.

Třetí část byla věnována vzdělání pracovníků veřejných knihoven. Nejvíce jich bylo se středoškolským knihovnickým vzděláním. Pouze 12,5 % z dotazovaných mělo vysokoškolské knihovnické vzdělání.

Dále byly v průzkumu zmíněny i jazykové a technické kompetence a platové ohodnocení knihovníků veřejných knihoven. Pokud jde o automatizovaný knihovní systém, tak ten byli schopni používat většinou téměř všichni zaměstnanci ve všech dotazovaných knihovnách až na malé výjimky. O trochu hůře už poté vyšla znalost textového a tabulkového editoru. Velmi špatně, ale dopadla znalost využívání internetu a elektronické pošty. Úplně to ovládali jen v 8,4 % knihoven. Vytvořit webové stránky zvládli jen všichni pracovníci v 5 knihovnách ze zmíněných 476. Práce s databázemi a rešersemi byla silnou stránkou převážně velkých knihoven. Mezi nejčastější způsoby získávání nových informací z oblastí práce s informačními technologiemi patřilo zejména samostudium. Dále poté školení ze strany dodavatele AKS, nejméně se poté využívalo knihovnických kurzů. Pokud jde o jazykové znalosti, ve velké míře převažoval ruský jazyk. Anglicky, španělsky, německy nebo francouzsky umělo přes 50 % zaměstnanců dotazovaných knihoven, což byl poměrně malý počet. Ovšem knihovny podporovaly u svých zaměstnanců schopnost práce s informačními technologiemi více než jazykové znalosti.

Tento výzkum také zahrnoval platové podmínky ve veřejných knihovnách. V té době si hodně knihovníků stěžovalo na nízké platy. Nejvíce jich bylo v 7. platové třídě. V 10. – 12. platové třídě bylo pouze 6,3 % knihovníků. Ve třídách 1-5 to potom bylo 14,2 %. Tehdejší katalog práce přisuzoval práci knihovníka 3. – 10. platovou třídu, při čemž do nejvyšší 10. se řadili knihovníci s vysokoškolským vzděláním. 4. – 8. třída byla vyhrazena pro středoškolské vzdělání. Bylo plánováno zvýšení platů knihovníků.

V závěrech výzkumné zprávy je uvedeno těchto 9 bodů. (Jílek, 2000, str. 39-40)

„1. V první polovině 90. let poklesl počet pracovníků téměř ve všech typech knihoven. Tento trend se zmírnil/zastavil koncem 90. let. (Pokles pracovníků se dostal do rozporu se stoupajícími požadavky na kvantitu i (novou) kvalitu služeb knihoven všech typů.)

2. V knihovnách pracují především středoškolsky vzdělané ženy středního a staršího věku; vysokoškolsky vzdělaní pracovníci tvoří pouze malé procento, při čemž situace ve specializovaných knihovnách je poněkud lepší než v knihovnách veřejných.

3. Starší pracovníci vykazují značnou stabilitu (setrvání na místech), zejména pak v nejmenších knihovnách.

4. Nově přijímaní pracovníci jsou většinou absolventy “neknihovnických” škol; absolventů oborových škol je na pokrytí potřeb málo nebo do knihoven nenastupují vůbec.

5. Dovednosti v oblasti počítačové gramotnosti jsou nízké zejména ve veřejných knihovnách a klesají nepřímo úměrně s velikostí knihovny. Situace ve specializovaných knihovnách je významně lepší.

6. Získávání dovedností v práci s ICT probíhá málo strukturovaně a systematicky, často neefektivně.

7. Motivace a podpora vzdělávání pracovníků ze strany zřizovatelů je nedostatečná. Hlavní bariérou podpory vzdělávání pracovníků knihoven je nedostatek financí.

8. Jazykové znalosti knihovníků jsou nedostatečné; jejich úroveň bývá nekriticky reflektována.

9. Platy knihovníků jsou (a zřejmě i budou) pod celostátním průměrem“

2.2.2 Prestiž knihovnického povolání

Roku 1992 proběhl pod Ústavem sociálně politických věd Fakulty sociálních věd výzkum zkoumající prestiž 70 druhů povolání a knihovník se u nás umístil na 52. místě, což je poměrně nízko. (Vrtálková, 2003) Podle výzkumu IFLY z let 1988-1991 je důvodem nízké prestiže hlavně nedostatečná informovanost společnosti o tomto povolání. Dále také např. nízké platy nebo ženská image, což znamená převahu žen pracujících v této profesi a celkově názor společnosti, že se jedná o povolání spíše ženského typu. (Vrtálková, 2003, s. 28-30)

Výzkum týkající se otázky prestiže a vztahu lidí ke knihovnám provedla také ve své diplomové práci Alena Beránková v roce 1992, která zjistila, že čtenářská veřejnost je s prací

knihovny a knihovníků spokojena. Také ale nemají představu, co přesně povolání knihovníka obnáší. (Beránková, 1992, citováno dle Vrtálová, 2003, s. 31)

2.2.3 Dovednosti, schopnosti a znalosti knihovníka

V roce 1999 vyšla Eurosměrnice, která na základě projektu DECIDoc (Développer les Eurocompétences pour l'Information et la Documentation) definuje různé skupiny dovedností a znalostí. Projektu se zúčastnila Francie, Belgie, Německo, Portugalsko, Rumunsko, Španělsko, Švýcarsko a za Českou republiku SKIP a Ústav informačních studií a knihovnictví na FF UK.

První část této směrnice je věnována 30 okruhům odborných znalostí, které jsou rozepsány každý ve 4 úrovních. Těchto 30 okruhů je rozděleno na 4 skupiny, kterými jsou – A Znalosti specifické pro KIS, B – Komunikační a příbuzné dovednosti, C – Řídící a organizační dovednosti a D – Další znalosti, které se mohou aplikovat v oblasti KIS. Ve skupině A najdeme například jednání s uživateli a klienty, budování a správa fondů, vyhledávání informací, zacházení s dokumenty nebo forma a prezentace informací. Ústní a mezilidskou komunikaci poté najdeme spolu s používáním cizího jazyka a informačních technologií ve skupině B. C se zaměřuje na nákup a dodavatelské postupy, marketingové techniky, administrativní postupy, techniky řízení lidských zdrojů a jiné. Skupina D už není dále rozpracována, jsou pod ní pouze 4 úrovně – povědomí o oboru, znalost praxe, kvalifikované využití nástrojů a kvalifikované využití metodologií.

V další části je vyjmenováno čtrnáct hlavních schopností, přičemž každá je blíže popsána. Tyto schopnosti jsou: analytické schopnosti, předvídavost, komunikační schopnosti, schopnosti kritického hodnocení, zvědavá mysl, rozhodnost, schopnost naslouchání, týmový duch, iniciativa, organizační schopnosti, didaktická vnímavost, vytrvalost, preciznost a schopnost vyvozovat závěry. (EUOPRŮVODCE, 1999, str. 45)

2.3 Knihovník 21. století

Poskytování služeb je základním posláním dnešní veřejné knihovny, je to dáno např. Manifestem UNESCO o veřejných knihovnách nebo směrnicí IFLY (Manifest UNESCO o veřejných knihovnách 1994 a Směrnice IFLA: SLUŽBY VEŘEJNÝCH KNIHOVEN, 2012). A zároveň je to také posláním knihovníka, protože ten je velmi spjat s knihovnou.

Požadavky na knihovníky se velmi rychle mění a knihovny poté očekávají, že se těmito změnám přizpůsobí i knihovnické vzdělání. Novou konkurencí, ale také pomocníkem se stává internet a knihovny jsou tak nuceny inovovat své služby. Zásadní podmínkou, kterou

začínají čtenáři vyžadovat je, aby knihovny fungovaly v „reálném čase“. (Lauková, 2016, str. 427-428)

Oblasti, které spadají pod obor knihovnictví a informační studia jsou dle článku Richtera (2019) následující: Knihověda a knihovnické, informační dovednosti, IT dovednosti, Pedagogické, lektorské dovednosti, Komunikační dovednosti, Manažerské dovednosti, Výzkumné dovednosti a Rozvoj osobnosti.

Přechod z éry informační do éry digitální má značný vliv na profesi knihovníka. Novinkou, která se v knihovnách této éry objevuje je masivní digitalizace. Tento proces je přepsání textového dokumentu do digitální podoby (Glončák, 2016, str. 391) a skládá se z několika činností a moderní knihovník by měl být schopen zastat všechny.

2.3.1 Obecné požadavky na knihovníka

O'Hanlon ve své knize (2016, str. 2-9) uvádí, jaký by měl být uchazeč o pozici knihovníka. Prvním z jeho doporučení je být autentický neboli svůj, dále by uchazeč měl být profesionální, sebevědomý, soustředěný a připravený. O'Hanlon (2016, str. 9-10) dále uvádí, že všechny tyto rysy jsou mimo jiné důležité i pro samotnou profesi knihovníka. Na samotnou knihovnickou profesi je nahlíženo jako na velmi stereotypní a často o ní mají lidé mylné až mýtické představy. Stereotypy práce knihovníka jsou také jedno z témat, které se snaží lidé působící v oboru rozbít. Snaží se také okolní svět seznámit s náplní jejich práce, aby byla tato profese řádně oceněna společností. Je to ovšem těžké, protože náplň práce se velmi rychle mění a dnes už je z větší části jiná, než byla před 20 lety, i když některé základy zůstaly stejné.

Moderní knihovník musí být zadobře s moderními technologiemi, být schopen mluvit na veřejnosti a rozvíjet lidské dovednosti (v rámci celoživotního vzdělávání). Z toho tedy vyplývá, že odborný knihovník by měl vynikat ve spoustě oblastí. (O'Hanlon, 2016, str. 11)

Dříve byl pojem knihovník více jednotný, dnes už tomu tak není a pod štítkem knihovník se může skrývat i více než 60 specializovaných profesí. Může mezi ně patřit například – akademický knihovník, rešeršér, umělecký knihovník, vládní knihovník, právní knihovník, veřejný knihovník, školní knihovník, vědecký knihovník, knihovník specializující se na služby pro osoby se zdravotním postižením a další. (O'Hanlon, 2016, str. 12, 76-77)

Ve výše zmíněné knize jsou také vyjmenovány určité chyby, které by se neměly při pohovorech na pozici knihovníka říkat či dělat. Prvním z nich je typická věta, chci být knihovníkem, protože rád čtu. I když spousta knihovníků čtení miluje, není to úplně náplň

jejich práci. Je to jejich volnočasová aktivita, ale není to kompetence nutná pro toto povolání. Dále je dobré, když je knihovník sebevědomý a zná sám sebe jako profesionála neboli zná pole své působnosti. Pracovník knihovny by měl být flexibilní a dobře se přizpůsobovat změnám ve svém okolí, dále by měl mít nějakou dávku vůdčích schopností. Při pohovoru na pozici v knihovně je také vhodné umět říct, co přesně umí. Knihovník by měl znát, rozsah svých schopností, hlavně, co se týká moderních technologií. Zapomínat by se nemělo ani na práci s lidmi, přeci jen je knihovna stále službou, a tudíž je poskytována lidem. Knihovník by také měl být člověk připravený, vždy a na vše – včetně přijímacího pohovoru. (O’Hanlon, 2016, str. 33-46)

2.3.2 Pohled veřejnosti a stereotypy

Nicole Pagovsky (2014, str. 1-12) v knize *The Librarian Stereotype* zmiňuje, že knihovníci se zabývají prezentováním – a to prezentováním informací veřejnosti, ale také prezentují sami sebe. Každý knihovník je jiný – mezi dnešní stereotypy už nepatří ani jednotné oblékání. Stále se ale objevují různé stereotypy týkající se pohlaví a ekonomické situace knihovníků.

Pagovsky (2014, str. 50-60, 70) také zmiňuje knihovnický folklor. Knihovnictví jako obor se sice stále posouvá ve svém vývoji, ale folklor stále zůstává jeho součástí, ať už jde o různé vtípy nebo reálné příběhy, či historky. Jedním ze stereotypů, který o knihovnicích panuje, je to, že to jsou ženy, většinou bílé ženy v pokročilém věku. Důležitou otázkou je také, zda je knihovnictví vůbec profese.

Nový průzkum na toto téma není k dispozici, a tak zde uvádím alespoň pohled studentů. Ve článku Papíka z roku 2019 je uvedena krátká SWOT analýza, jako pohled studentů z univerzity v Opavě na české knihovnictví. Zmíním zde jen ty části, které se týkají knihovnické profese a povolání.

Silné stránky

- osobnost knihovníka – jeho přístup, profesionalita a zájem o obor
- schopnost přizpůsobení se digitalizaci, až už knihovna jako celek, nebo jen knihovník jako osoba
- otevírací doba knihovny – 6 dnů v týdnu

Slabé stránky

- marketing
- nízká prestiž povolání
- nespolupráce, neprofesionalita

Hrozby

- neprofesionální knihovníci
- digitální propast

Příležitosti

- spolupráce knihovníků a učitelů
- vybudování komunitního centra

2.3.3 Profesionalita a komunikace

Komunikace je jednou z velmi důležitých kompetencí moderního knihovníka. Ten se totiž často dostává do situací, kdy je v přímém kontaktu se čtenářem knihovny. Je také třeba znát vhodné způsoby komunikace a také při tom myslet na postoj ke komunikačnímu partnerovi – v tomto případě čtenáři.

Knihovnický profesionální styl vychází asertivního komunikačního stylu. Je třeba, aby knihovník věřil ve své schopnosti a dovednosti, ale aby byl také otevřený potřebám čtenáře. Také by měl být schopen použít správné znění frází, a to i v nepříjemných situacích, například pokud čtenář tvrdí, že žádný poplatek nezaplatí. Svůj respekt ke čtenáři by měl dát knihovník najevo pomocí správného užití formulací. Je vhodné se úplně vyvarovat slovu musíte – to totiž značí rozkaz. (Dosedlová, 2013, str. 138)

2.3.4 Požadavky na kvalifikaci

Současné knihovnictví potřebuje vzdělané a kvalifikované pracovníky, aby se mohlo nadále rozvíjet.

Na roky 2011-2015 bylo prioritou více kvalifikovaných pracovníků v knihovnách, kteří měli mít vysokou počítačovou a informační gramotnost a být schopni propojit uživatele a informační zdroje. (Houšková 2013, str. 220-221)

Existuje také Národní soustava povolání a Národní soustava klasifikací. V těch jsou rozpracovány jednotlivé knihovnické typové pozice a kompetence pro tyto pozice. Jde ale spíše o všeobecní pohled na knihovnické povolání, a tak se tím nebudu dále zabývat.

Knihovnický institut Národní knihovny ČR provádí vždy po několika letech průzkum týkající se kvalifikace, věku, finančního ohodnocení, ale i dalších hledisek. První výzkum proběhl v roce 1999 a byl zmíněn výše. Další proběhl v letech 2004, 2011/2012 a 2016/2017. Z toho z let 2011/2012 byla zpracovaná Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků v ČR. Tato koncepce byla aktualizována v roce 2016.

Tento výzkum (z roku 2012) ukázal mírný pokles feminizace v našich knihovnách, hlavně těch větších, což se jeví pozitivně. Dále se pozitivně jeví také narůstající vysokoškolské vzdělání knihovníků, se vzděláním v oboru už je to ale horší. Ti, kdo obor vystudovali, často odchází pracovat jinam. Hlavním důvodem mohou být nepříznivé platové podmínky pro pracovníky knihoven. Negativně se jeví třeba stárnutí knihovnického personálu, přibývá více lidí v důchodovém věku a ubývá mladé generace. Informační gramotnost a jazykové kompetence (hlavně angličtina) u pracovníků knihoven se neustále zlepšují. (Pillerová, 2013)

Z výzkumu z roku 2017 (Richter, str. 2-4) vyplývá, že se zvyšuje počet technickohospodářských pracovníků v knihovnách. Téměř 70 % knihovníků je starší 41 let. Pokud jde o pohlaví knihovníků, tak stále je v knihovnách více žen (87 %). Podíl mužů se ale nepatrně zvedá, v porovnání s předchozím výzkumem. 52 % knihovníků má knihovnické vzdělání a zvyšuje se i podíl knihovníků s vysokoškolským vzděláním, těch je nyní 40 %. Co se týká platových podmínek, tak 93 % knihovníků nedosáhlo na průměrný plat, který byl v době výzkumu (2016) 27 589 Kč.

V článku Richtera z roku 2019 je uvedeno, že podle celostátních průzkumů v knihovnách je zhruba polovina všech knihovníků bez odborného oborového vzdělání. Existují také knihovny, kde žádní kvalifikovaní knihovníci nepracují, a to může být problémem. Jedním z důvodů, proč tomu tak je, je nedostatečnost knihovního zákona v tomto směru (v knihovním zákonu není uvedeno, že v knihovně musí pracovat i specializovaní knihovníci). Dalším mohou být samotné platy knihovníků, nebo nízký počet studentů na vysokých knihovnických školách. Jediná oblast, které je problémem a je dobře ovlivnitelná je personální politika knihovny. Někteří vedoucí, spíše ti nekvalifikovaní ustupují od nároků kvalifikace, a to celkově ovlivňuje celý obor.

Aktuální požadavky na současného knihovníka:

- odborné oborové znalosti, vědomosti a dovednosti (u oborově specializovaných knihoven jsou vyžadovány znalosti oboru)

- obecné kompetence (využívání ICT, právnícké a ekonomické povědomí, jazyková způsobilost)
- měkké kompetence jako kreativita, flexibilita, aktivita, komunikační schopnosti, týmová spolupráce, orientace na uživatele, zvládání zátěže, samostatnost, orientační a plánovací schopnosti, výkonost, ...
- některé manuální dovednosti (stěhování mobiliáře, pořadatelskou činnost apod.)
- kompetence z oboru marketingu, propagace, PR, pedagogiky volného času, řízení projektů, ...

(Houšková, 2016, str. 446–453)

Jiný pohled na toto téma uvádí O’Hanlon (2019, str. 111-137) ve své knize. Zmiňuje tam obecné kompetence a následně kompetence vhodné pro knihovníky různých typů knihoven.

Mezi ty všeobecné se řadí:

- znalost čtenářů/cílové skupiny
- znalost administrativy a managementu
- komunikační dovednosti
- znalosti uživatelských služeb
- programátorské dovednosti
- dovednosti práce na sociálních sítích
- profesionalita a její následný rozvoj
- práce s technologiemi

V dokumentu *Standards for Proficiencies for Instruction Librarians and Coordinators: A Practical Guide* z roku 2009 jsou kompetence rozděleny do 12 kategorií – administrativní dovednosti, dovednosti poskytnout zpětnou vazbu, komunikační dovednosti, dovednosti sestavovat osnovy, informační gramotnost, dovednosti designové, schopnosti vést, plánovací dovednosti, prezentační dovednosti, představovací dovednosti, subjektivní odbornost a dovednosti vyučovat. Je tedy vidět, že většina dovedností se shoduje.

Rozdělit dovednosti by se dalo ještě dle typu knihovny a činnosti, kterou se bude knihovník v knihovně zabývat. (O’Hanlon, 2019, str. 111-137)

- Akademické knihovny – znalost akademické komunikace (je třeba znát pojmy jako open access, copyright, publikační modely, principy digital humanities), znalost služeb, které

tento typ knihoven poskytuje, znalost distančního vyučování, znalost elektronických systémů a elektronických informačních zdrojů, licencované zdroje...

- Veřejné knihovny – znalost služeb pro dospělé, služeb pro děti, služeb pro mládež, služeb pro specifický typ populace (přístupnost), znalost managementu, knihovního fondu, komunitní zapojení

Dále jsou specifické kompetence i pro následující typy knihoven – školní knihovny, knihovny různých korporací (nemocnice), právní knihovny, vládní knihovny, a jiné.

2.3.5 Etika knihovnictví

I knihovníci a celkově obor knihovnictví má svou etiku, kterou by se měl řídit.

Kodex etiky český knihovníků SKIP (Kodex, 2004) je následující.

„Knihovník

- *vždy hájí základní právo jedince na informaci. Poskytuje neomezený, rovný a svobodný přístup k informacím a informačním zdrojům, které jsou obsaženy ve fondech knihoven. Činí tak bez ohledu na politická, ideologická a náboženská hlediska a bez jakékoliv cenzury, s výjimkami uvedenými v zákonných předpisech. Nenese však odpovědnost za následky užití informací získaných z dokumentů nebo v knihovně;*
- *usiluje o všestrannou dostupnost informací uložených v dokumentech bez ohledu na místo jejich uložení;*
- *poskytuje své služby uživatelům bez ohledu na jejich národnost, rasu, náboženství, pohlaví a sociální status;*
- *respektuje práva autorů a nakládá s jejich intelektuálním vlastnictvím v souladu se zákonnými předpisy;*
- *respektuje práva uživatelů na soukromí a anonymitu, vztahy s nimi zakládá na respektu k jejich osobnostem a informačním potřebám. Chrání jejich osobní údaje a uživatelské aktivity;*
- *svým profesionálním jednáním a loajálním chováním přispívá k dobré pověsti knihovny na veřejnosti. Formuje pozitivní obraz knihovny i profese ve společnosti;*
- *je si vědom své příslušnosti k profesnímu celku, respektuje kolegy z různých typů knihoven, udržuje s nimi úzké kontakty a spolupracuje s kolegy, kteří patří do širší sítě paměťových institucí;*
- *sleduje aktuální problematiku své profese a usiluje o celoživotní vzdělávání a profesní zdokonalování;*

- *slovy a činy podporuje kolegy a kolegyně, kteří se ocitli v nesnázích proto, že respektovali zásady tohoto etického kodexu.*“

2.4 Nové trendy v knihovnictví

Velký důraz je kladen hlavně na vzdělávání a spolupráci knihoven s jinými institucemi. Velmi se také mluví i o knihovnách jako o komunitních centrech. Mohou totiž pomáhat různým komunitám, nejen studentům, ale i například bezdomovcům či jiným společenským menšinám.

Základními trendy podle příspěvku Houškové ve Sborníku Knihovny zemí V4 v nástrahách digitálního věku (2016, str. 446) jsou: mírně klesající feminizace, výrazné stárnutí personálu a jeho rostoucí stabilita, zlepšující se počítačová gramotnost a znalosti jazyků – zejména angličtiny, špatné platové podmínky a klesající míra oborové kvalifikace na odborných knihovnických místech.

Při letmých náhledech do budoucna se počítá s tím, že během několika let bude každý člověk pracovat po boku s robotem. Otázkou tedy zůstává, zda bude poté ještě potřeba knihovník jako pracovník znalostí či zda se profese knihovníka opět změní. Pravděpodobně bude velkou součástí práce knihovníka starat se o lidi. Knihovník by také mohl zastávat role, například – manažera znalostí, uživatele multimédií, zprostředkovatele, asistenta, týmového hráče, obstaravatele prostředků, inovátora či školitele. (Frk, 2016, str. 414)

3 Knihovnické vzdělání

Knihovnického vzdělání lze u nás dosáhnout několika způsoby. Tento obor se u nás dá studovat na střední i vysoké škole. Existují také různé rekvalifikační kurzy, které si mohou dodělat lidé s jiným než knihovnickým vzděláním. Zaměřím se hlavně na současnou situaci v naší republice.

3.1 Vysokoškolské knihovnické vzdělání

Studium knihovnictví u nás v současné době nabízí stále 3 univerzity, a to v Praze (Univerzita Karlova, dále jen UK), Brně (Masarykova univerzita) a Opavě (Slezská univerzita). Možná je prezenční i kombinovaná forma. Náplň každého studia je trochu jiná. V Praze je možné studovat bakalářské studium, kde se učí teoretické i praktické základy informační vědy, dále je možno pokračovat na magisterské a posléze i na doktorské studium. Bakalářský i magisterský stupeň je možné studovat také v Brně a Opavě.

K současným vyučovacím předmětům na bakalářském stupni na UK patří například Identifikační popis, Věcné pořádání informací a znalostí, Informační systémy v knihovnách a informačních institucích, Základy informačních technologií, Informační právo a etika, Bibliografické a rešeršní služby, Základy informační ekonomiky, Dějiny knihoven a informačních institucí a spousta dalších. Na navazujícím magisterském stupni se studují předměty jako Informační věda, Metody výzkumu, Dějiny knihtisku v 15. – 16. století, Dějiny knihtisku v 17. – 18. století., Informační podpora ve vzdělávání, Principy Digital Humanities, aj.

V příloze (č. 1) se nachází podrobná tabulka s aktuálními vyučovanými předměty na oboru knihovnictví na FF UK a jejich porovnáním s těmi, které se tam učily v roce 1989.

V Brně se studenti v rámci bakalářského studia setkají s předměty Informační etika, Informační vzdělávání, Organizace informací, Vyhledávání informací, Literatura v kulturním kontextu, informační prameny a fondy. Na další stupni je to poté Informační chování, Informační věda, Učící se společnost, Organizace znalostí, Design informačních služeb, rozhraní a interakcí nebo Literatura a kulturní areál, Literatura, knihovní procesy a trh.

V Opavě jsou to poté předměty jako Informační etika 1, 2, Literární komunikace, Úvod do studia a perspektivy oboru, Knihovnické systémy atd.

Řada předmětů se opakuje, ale některé jsou specifické přímo pro danou univerzitu. Na všech třech vysokých školách je knihovnictví spjato s informační vědou. A jediná UK nabízí i doktorský program v oboru Informační vědy.

3.2 Střední knihovnické vzdělávání

Celkově je u nás možné studovat knihovnictví na jedenácti středních školách. Jednou ze škol, která poskytuje střední knihovnické vzdělávání je Střední škola knižní kultury v Praze. Existuje, ale i několik dalších možností. Například Střední pedagogická škola a Integrovaná škola Mladá Boleslav nabízí 4letý maturitní obor knihovnictví. Dálkově je možné studovat střední školu se zaměřením na knihovnictví a nakladatelskou činnost v Brně na Střední škole knih. Jako poslední zmíním Střední školu designu a umění, knižní kultury a ekonomiky Náhorní v Praze. Škol je ještě více, ale není třeba je zde zmiňovat všechny. Každá z výše zmíněných škol se zaměřuje na jinou část studia knihovnictví.

3.3 Další vzdělání

Absolventi jiných oborů se mohou pro práci v knihovně rekvalifikovat, kurzy nabízí například Národní knihovna ČR, Národní technická knihovna a některé krajské knihovny (Vědecká knihovna v Olomouci, Moravská zemská knihovna v Brně a Moravskoslezská knihovna v Ostravě). Tento kurz má 160 hodin a je placený. Podmínkou je minimálně maturitní zkouška. Novým trendem jsou také e-learningové kurzy nabízené Národní knihovnou a Kabinetem informačních studií a knihovnictví (KISK). (Dilhofová, 2013, s. 50)

Nově je možné získat certifikát Národní soustavy kvalifikací (NSK), bohužel spousta ředitelů, toto nevidí jako řešení a výše zmíněný rekvalifikační kurz považují za vhodnější. Certifikát je zatím možné získat pouze v Národní knihovně ČR, v Moravské zemské knihovně v Brně, v knihovně Jiřího Mahena v Brně a v Moravskoslezské knihovně v Ostravě. (Foberová, 2019)

4 Zahraniční výzkumy

4.1 Velká Británie

Knihovnictví a knihovnické služby jsou ve Velké Británii hodně využívány. Až téměř polovinou všech obyvatel, což znamená, že tam mají i velké zastoupení knihovnického personálu. Zajímavostí také je, že knihovny ve Velké Británii nemají hierarchickou strukturu jako u nás. British Library však tvoří základní osu všech knihoven. (Dvořák, 2005, str. 1-4)

4.1.1 *Obecné informace a kompetence knihovníků*

Roku 1999 proběhl průzkum na toto téma pod British Library Research and Innovation Centre. Jako nejdůležitější osobností kvality převažovaly: odolnost proti stresu, přizpůsobivost, schopnost jednat s různými typy lidí, schopnost kvalitního písemného projevu, zvědavost, přemýšlivost, nadšenost, oddanost věci, pátravost, schopnost vést tým pracovníků a vynalézavost. Naopak vlastnosti, které často knihovníkům chybí jsou – Angažovanost, přátelskost, schopnost odolávat stresu, spolehlivost, aktivita, flexibilita, logické myšlení, schopnost kvalitního písemného projevu, sebevědomí a schopnost týmové práce. Respondenti se také shodli, že jde o všeobecně platné informace, neliší se tedy dle typu knihovny. Británie byla také zapojena v celoevropské projektu DECIDOC, o kterém jsem se zmiňovala výše. (Dvořák, 2005, str. 24-26)

Pokud jde o kvalifikaci pracovníků knihoven ve VB, stará se o to CILIP. Tato organizace pořádá různé kurzy a přijímá certifikované knihovníky. Ovšem nárůst knihovníků s odborným vzděláním se do roku 1997 značně snížil a to ze 27 000 na pouhých 14 000. To je způsobeno především nástupem nových technologií a vznikem Googlu. Prvotním úkolem knihovníka, který má pomoci čtenáři vyhledat nějakou informaci už není zvládnout perfektně práci s tištěným médiem, ale dokázat uživateli poradit s webovým rozhraním a s nalezením této informace v online světě. (May, 2013, str. 29)

Už v příspěvku z roku 2013 od Maye je zmíněno, že nový knihovník má být schopen zvládat, kromě standartních služeb knihovny a obsluhy počítače, také organizování různých akcí nebo festivalů a přednášet o různých tématech. A to jsou vlastně moderní požadavky na knihovníka dnešní doby. Je dobré také zmínit, že kvalifikace není propojena s platem knihovníka, ten je spojen spíše s jeho schopnostmi. Proto je přijímáno spousta lidí, bez kvalifikovaného knihovnického vzdělání, což může mít negativní dopad na knihovnictví jako celek. Ovšem, na všem negativním můžeme najít něco pozitivního. Zde je to pestrá

škála lidí v knihovně, kteří poté mohou zlepšovat jeden z hlavních cílů knihovny, a to komunikaci se čtenářem. (May, 2013, str. 30-32)

4.1.2 Odměňování

Ideální platy pro knihovníky různých specializací a různého vzdělání uvádí směrnice vydaná institucí CILIP.

Průměrný plat knihovníka veřejné knihovny na pozici asistenta je 27 000 liber za rok, na pozici manažera poté 32 000 liber za rok a na pozici rešeršéra 30 000 liber za rok. V akademických knihovnách je to poté průměrně 29 000 liber za rok na pozici asistenta a 43 000 liber ročně na pozici manažera. (KNOWLEDGE & INFORMATION MANAGEMENT: SALARY SURVEY, 2019)

V práci Dvořáka z roku 2005 je uveden průzkum o motivaci knihovníků pro výběr tohoto povolání. Tento průzkum proběhl roku 2001 na Sheffield University mezi 455 studenty knihovnictví. Na prvním místě se 122 respondenty byla prospěšnost veřejnosti, jako jeden z posledních se 3 odpověďmi byl vysoký statut profese. Dobré platové ohodnocení bylo na 8. místě s 11 odpověďmi. Pokud šlo, ale o negativní faktory této profese, byl nízký plat na prvním místě se 129 odpověďmi. (str. 66-67)

Stejný průzkum proběhl i u 484 knihovníků na této univerzitě (Sheffield University). Nejčastějším důvodem, proč svou práci vykonávají, byl opět prospěch veřejnosti s 97 odpověďmi. Následovala spokojenost s prací, nedostatek příležitostí k jinému zaměstnání, různorodost práce, jistota zaměstnání ve veřejném sektoru, příležitost ke kariéernímu postupu, nedostatek motivace ke změně zaměstnání, dobré pracovní podmínky (19 odpovědí), nedostatek znalostí, které lze uplatnit jinde, dobrý plat (13 odpovědí) a poslední byla obava ze změny zaměstnání se 6 odpověďmi. Jako negativní faktor je nejvíce uváděna nemožnost kariéerního postupu (90) a nízký plat (86). Jen 5 knihovníků uvedlo přepracovanost. (Dvořák, 2005, str. 67-69)

4.1.3 Náhled do budoucna

Simon May v roce 2013 ve svém příspěvku (str. 23) zmiňuje, že doufá, že knihovny budou i do budoucna stále hrát důležitou roli v každodenním životě. Dle jeho názoru je knihovnictví ve Velké Británii na poměrně vysoké úrovni.

Jeden z nových trendů, který se v té době začal objevovat byly spolupráce a spojení knihoven, např. v Cambourne je knihovna ve stejné budově jako poliklinika – což znamená, že knihovna může fungovat i když v ní nejsou přítomni knihovníci, jednoduché vrácení či

půjčení knih může zastat personál polikliniky (May, 2013, str. 26). Znamená to tedy, že knihovna splňuje požadavky moderní doby na dlouhou otevírací dobu bez nutnosti najmutí více zaměstnanců (knihovníků), ale také jim to bere práci.

4.2 Slovensko

V posledních několika letech byl na Slovensku akutní nedostatek oborově vzdělaných knihovníků. Počet kvalifikovaných pracovníků klesá už od roku 1989. Tento nedostatek má vliv na vývoj celého oboru, například zde chybí nové mezinárodní spolupráce a je zanedbán proces digitalizace. „Průzkum z roku 2013 odhalil, že 52 % zaměstnanců slovenských akademických knihoven nemělo formální vzdělání v oboru knižních věd (12 % z nich se přihlásilo do specializovaných kurzů) a pouze 14 % všech zaměstnanců byli absolventi vysokých škol s diplomem z knižních věd. Situace ve veřejných knihovnách se zdá být trochu lepší, protože 54 % jejich zaměstnanců má úplné střední vzdělání, 3 % má bakalářské vzdělání, 13 % má magisterské vzdělání a 1 % doktorské vzdělání; nicméně je zřejmé, že celá generace specializovaných zaměstnanců začíná rychle dosahovat věku odchodu do důchodu. Budoucnost knihoven ve střední a východní části Slovenska je velmi nejistá.“ (Lauková 2016, str. 426-427)

Pokud jde o středoškolské studium knihovnictví mají na Slovensku pouze jednu školu poskytující toto vzdělání, a to Střední odbornou školu knihovnictví a informačních studií v Bratislavě. Vysoké školy jsou tam s tímto zaměřením dvě – Univerzita Komenského v Bratislavě a Žilinská univerzita. Od roku 2004 do akademického roku 2014/2015 byla katedra knihovnictví také na Univerzitě v Prešově. Další vzdělávání v oboru nabízí například Slovenská národní knihovna. Jedná se o program zvaný Knihovnické základy pro znalostní společnost. Tento program má 3 moduly (Úvod do knihovních věd, Knihovník ve veřejné knihovně a Knihovník v akademické knihovně) a délka je 15 měsíců. (Lauková, 2016, str. 429-430)

4.3 Chorvatsko

Zde zmíním jen okrajově výzkum, který proběhl v Chorvatsku a týkal se profesní etiky knihovníků. Jedním z výsledků je, že autorské právo následované profesním a nezaujatým výsledkem a vztahů mezi kolegy, zaměstnanci a zaměstnavateli, je největším etickým problémem u chorvatských knihovníků. Jako důvod, proč tomu tak je, bylo poté uvedeno neuctivé a nevhodné chování. Ve školních knihovnách se často řeší vhodnost knihovních materiálů pro různé věkové skupiny. U akademických knihoven je problémem hlavně duchovní vlastnictví. Mnoho respondentů také uvádí, že problémem je i politický vliv na

jejich knihovny. S etickým kodexem, který mají, je většina z nich spokojena a myslí si, že odpovídá požadavkům doby. (Krajna, 2016, str. 468-473)

4.4 USA

Z výzkumů zde zmiňují hlavně ty o stereotypech. Jedním z typických amerických stereotypů týkajících se knihovnictví je, že pozici knihovníka zastává bílá žena středního věku. Takhle tomu ale nebylo vždy, změnilo se to až na začátku 20. století. Roku 1930 už bylo 90 % lidí pracujících v knihovnách ženského pohlaví. Do té doby to byli hlavně muži, většinou synové univerzitních profesorů. Vývoj knihovnického povolání a stereotypů s ním spojených probíhal podobně jako vývoj celé společnosti. A také tak bude probíhat nadále. (Pagowsky, 2014, str. 69-79)

Některé stereotypy vznikají od samotných knihovníků, jiné mohou vzniknout díky médiím, YouTube, filmům televizi apod. Jde například o fenomén tzv. sexy knihovnice, kdy vždy za přepážkou stojí mladá, dobře vypadající žena. (Pagowsky, 2014, str. 87-88) Dalším příkladem stereotypu, který se o knihovnictví vytváří a který je v Americe řešen, je tetování, a to hlavně to, zdali ho může knihovník mít nebo ne, přeci jen je to součástí jeho osobní charakteristiky a identity, kterou by si měl vybudovat. (str. 208)

Celkově se povolání knihovníka řadí mezi ženské profese, anglicky „pink-collar jobs“, a je ve stejné skupině třeba s učitelstvím nebo vychovatelstvím, všechno to jsou totiž profese, kde jde o péči o cílového uživatele a ženy se pro tyto profese hodí více. Jako další se objevil fenomén tzv. malého a velkého knihovnictví, které bylo určitou dobu viděno jako ženské a mužské a dalo by se dnešními slovy přeformulovat jako knihovnictví a informační věda. Aby v této oblasti došlo k nějaké větší změně, bylo by třeba nejprve změnit pohled na profese, zabývající se péčí jako celek. (Pagowsky, 2014, str. 88-92,100-102)

V září roku 2013 byl proveden průzkum na Niagara University týkající se knihovníků a pohledu studentů na toto téma. 230 z 373 nesouhlasí s tím, že oblečení ovlivňuje ochotu a přístupnosti knihovníka. 291 z 328 poté uvádí, že jim knihovníci poskytli pomoc s dovednostmi, které jsou nezbytné pro vysokoškolské studium. Zhruba podobný počet studentů také získal od knihovníků pomoc v tom, jaké informace jsou věrohodné a jaké ne. Je tedy vidět, že většina studentů využívá služeb knihovny a knihovníci jim jsou hodně nápomocni. Otázky, týkající se toho, jestli má pracovní oděv vliv na návštěvnost knihovny, byly položeny cca 700 knihovníkům. Značná většina z nich si myslí, že jejich oděv ovlivňuje to, jak na čtenáře působí. Ale zhruba jen polovina knihovníků věnuje hodně času a úsilí svému pracovnímu vzhledu. (Pagowsky, 2014, str. 230-240, 246)

Na univerzitách jde hlavně o spojení tradičního knihovnictví ve spojitosti se vzděláním, technologiemi a strategickou podporou. Kromě osobních knihovníků je důležitá také jejich značka neboli jejich brand. Každý knihovník by měl mít tuto značku, originální a co nejvíce spojenou s jeho osobností a polem působnosti. (Moniz, 2014, str. 57, 69-70)

5 Metody

Pro svou práci jsem si vybrala kvantitativní metodu výzkumu, a to konkrétně dotazníkové šetření. Výhodami je určitě finanční nenáročnost této metody a možnost uskutečnění i za aktuálních podmínek. Dále také velký počet získaných odpovědí za poměrně krátký časový úsek. Nevýhodou můžou být různé rušivé elementy, které mohly respondenty ovlivňovat při vyplňování. Také je u této metody větší míra anonymity, a tudíž mohou být některé dotazníky méně relevantní, popřípadě některé otázky mohou dokonce zůstat nevyplněné – to je nevýhoda hlavně papírové formy, kterou jsem využila. (Disman, 2002, str. 140-142)

Pro výzkumnou část jsem stanovila následující hypotézy, které vychází z mé teoretické části.

- studenti si pod pojmem knihovník/knihovnice představí starou ženu za přepážkou
- studenti si myslí, že je to povolání hlavně pro ženy
- studenti v maturitním ročníku ani do knihoven nechodí, pokud to nepotřebují ke studiu
- studenti nevědí, že je možné něco jako knihovnictví studovat
- studenti si myslí, že knihovníci mají malý plat
- studenti si myslí, že knihovníci nemusejí mít vysokoškolské vzdělání
- studenti nevědí, jak moc je knihovnictví jako obor spojeno s informačními studií a technologiemi.
- studenti si myslí, že se od knihovníků nevyžaduje žádný cizí jazyk, naprosto si vystačí s češtinou
- studenti, by mohli být přesvědčeni, že při aktuální míře automatizace, nebude povolání knihovníka nadále potřeba a úplně vymizí

Dotazník jsem zpracovávala na základě těchto hypotéz. Otázek bylo nejprve 28, ale po zpětné vazby od pilotní skupiny jsem 2 otázky odstranila. Otázky se týkají témat povolání knihovníka, názoru maturantů na knihovníka, knihovnického vzdělání atd. Celkové znění dotazníku se nachází v příloze (č.2).

Dotazníky byly rozdány studentům maturitních ročníků na Střední průmyslové škole stavební a Obchodní akademii v Kladně, kde jsou 4 obory (Technické lyceum, Stavebnictví, Ekonomické lyceum a Obchodní akademie) – 2 průmyslové a 2 ekonomické. Při zpracování se pokusím vzít v potaz i zaměření studentů, zda to má nějaký vliv na odpovědi. Z každého oboru je otevírána 1 třída. Počet studentů v jednotlivých třídách je následující – Technické Lyceum (T4) 30 studentů, Stavebnictví (S4) 22 studentů, Ekonomické lyceum (E4) 28

studentů a Obchodní akademie (O4) 28 studentů. Početala jsem s návratností cca 100 dotazníků, jelikož jsem brala v potaz absenci některých žáků, popřípadě odmítnutí někoho dotazník vyplnit.

Tento výzkum byl ovlivněn epidemiologickou situací, která je celosvětově, kvůli nemoci COVID-19. Dotazníky byly rozdány osobně vyučujícími, a tudíž byla jejich návratnost poměrně velká. Celkem se mi zpět dostalo přesně 100 dotazníků. Což považuji za úspěch. Také jsem ráda, že jsem stihla dotazníky rozdat v době, kdy chodili žáci reálně do školy. Jelikož kvůli výše zmíněné situaci byly a jsou školy po většinu času uzavřené a výuka probíhá distančně. Já jsem dotazníky do školy donesla poslední týden před Vánoci roku 2020 a to byl také zároveň na nějakou dobu poslední týden, kdy byly školy ještě otevřené.

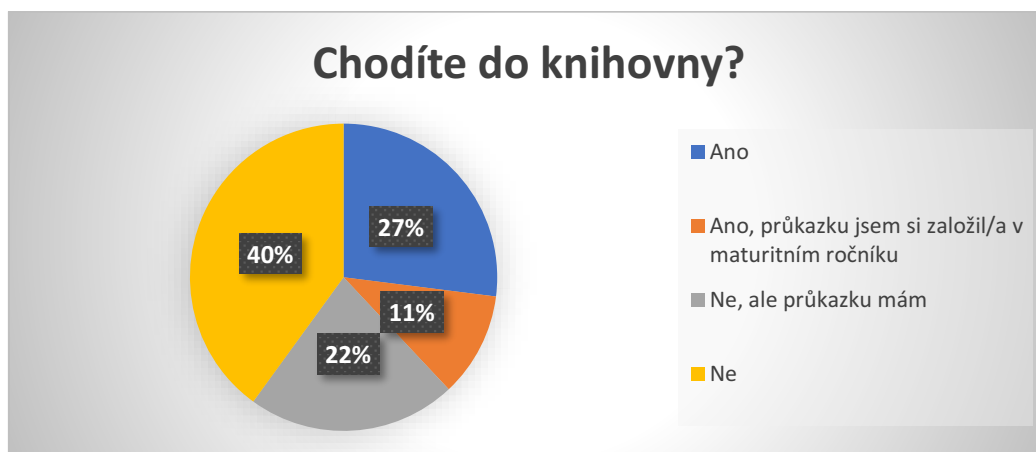
6 Výsledky výzkumu

V této části své práce se zaměřím na výsledky mého výzkumu, vyhodnocení hypotéz a porovnání s již publikovanou literaturou. Rozdělím ji do podkapitol podle zaměření otázek. Těmito zaměřeními jsou: představy o povolání knihovníka, vzdělání knihovníků, náplň knihovnické práce, kompetence knihovníka, studium knihovnictví, porovnání oboru u nás a v zahraničí a budoucnost oboru.

Celkem mám odpovědi od 100 respondentů, z jedné školy ze čtyř různých oborů. Těmito obory jsou – Ekonomické lyceum (E4), Technické lyceum (T4), Obchodní akademie (O4) a Stavebnictví (S4). Kromě celkových výsledků také zjišťuji, zda má na odpovědi nějaký vliv studovaný obor. Další kritérium, které jsem si stanovila, je pohled na téma těch, kteří chodí do knihovny a těch, kdo ji nenavštěvují.

Ze 100 respondentů je 49 dívek a 51 chlapců, což je téměř přesná polovina. 29 studentů navštěvuje obor Technické lyceum, 26 obor Obchodní akademie, 19 obor Stavebnictví a 26 obor Ekonomické lyceum.

Celkem do knihovny chodí 38 % (38) studentů, z toho 11 až od maturitního ročníku. Knihovnu vůbec nenavštěvuje 40 % (40) studentů a zbývajících 22 % (22) do knihovny nechodí, ale mají čtenářský průkaz (viz. Obr. 1).

Obrázek 1 – Využívání knihoven

Pokud jde o porovnání oborů, tak nevíce lidí knihovnu navštěvuje z oboru Obchodní akademie a to 15 studentů, z čehož 4 začali až v maturitním ročníku. Nejmenší počet návštěvníků knihovny studuje obor Stavebnictví. Jde pouze o 2 studenty, z čehož jeden až od maturitního ročníku. Obory Technické lyceum a Ekonomické lyceum mají počty hodně

podobné. Ve třídě T4 je to 10 lidí a ve třídě E4 11 (3 studenti z každé třídy začali do knihovny chodit až v posledním maturitním ročníku). Viz. Tab. 1.

	T4	O4	S4	E4	Celkem
Ano	7	11	1	8	27 (27 %)
Ano, od mat. roč.	3	4	1	3	11 (11 %)
Ne, ale mám průkazku	8	3	3	8	22 (22 %)
Ne	11	8	14	7	40 (40 %)
Třídy celkem	29	26	19	26	100 (100 %)

Tabulka 1 – Využívání knihoven podle tříd

6.1 Představy o povolání knihovníka

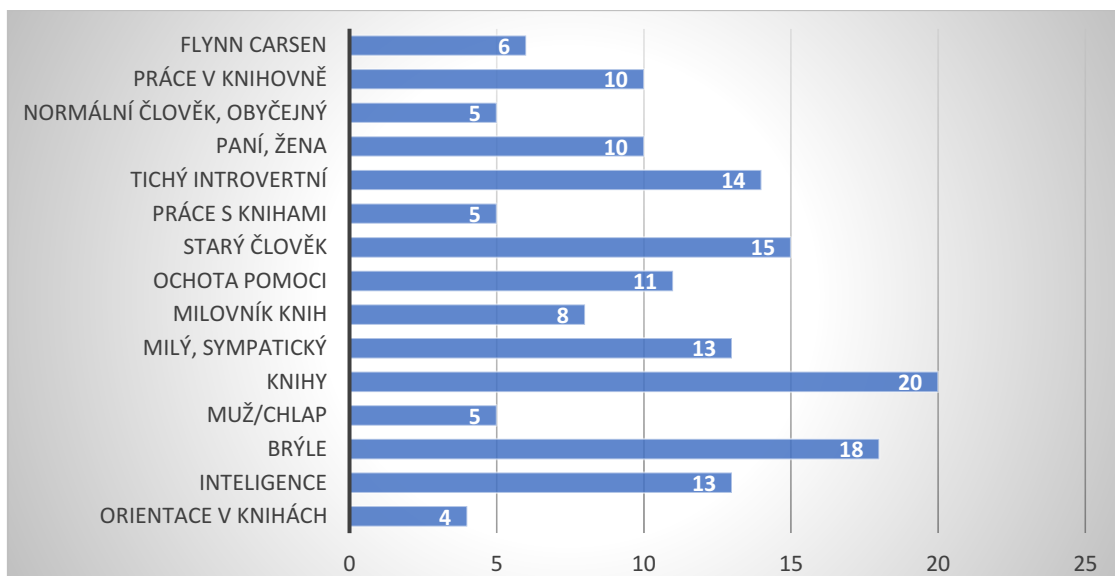
6.1.1 Platové podmínky

Jedna z prvních otázek, které se vážou k představě o knihovnickém povolání, se týkala platu knihovníků. Respondenti měli na výběr ze tří možností – nízký (pod 25 000), průměrný (cca 30 000) a vysoký (nad 40 000). 72 % (72) studentů si myslí, že je plat nízký, tedy pod 25 000 Kč, což podle dosavadních výzkumů opravdu odpovídá realitě (Richter, 2017, str. 4). 27 % (27) si myslí, že je plat průměrný a pouze jeden student, že je vysoký. Zde nebyl mezi třídami žádný větší rozdíl.

Žádný významnější rozdíl zde nebyl ani u lidí, kteří knihovnu navštěvují a těch, kteří ji nenavštěvují. Je tedy zjevné, že pohled na platové podmínky mají všichni studenti stejný.

6.1.2 Osobnost a vzhled knihovníka

K tomuto tématu se vztahovala jedna z mála otevřených otázek, které jsem do dotazníku zařadila. Otázka zněla – „Jak si představujete knihovníka?“ s tím, že v závorce bylo uvedeno, že studenti mohou napsat cokoliv, co je napadne. Výsledky jsem zpracovala a seskupila dle podobnosti (početnější odpovědi viz. Obr. 2). Velmi zajímavá byla odpověď Flynn Carsen, což je hlavní postava filmu Flynn Carsen: Honba za kopím osudu, který je povoláním knihovníkem.

Obrázek 2 – Představy o profesi knihovníka

3 odpovědi byly u středního věku a také u žádné konkrétní představy, vousů, kontroly ruchu v knihovně, orientaci v knihovně a vysokého člověka. Dvakrát byla poté zmíněna komunikativnost, svetr, to že jde o hubeného a nepříjemného člověka, dále bylo ještě dvakrát zmíněno, že je knihovník nepohledný a přísný. Následující vypsaná slova byla zmíněna pouze jednou – prodej knih, trpělivost, staromódní oblečení, nepříjemný člověk, šprt, hodný člověk, kostkovaná sukně, senilní člověk, člověk, který sedí za stolem, mladší člověk, drdol, nudný člověk, člověk s dobrou pamětí a zodpovědnost.

Jelikož byla tato otázka otevřená, tak se zde objevovaly jak charakteristické vlastnosti, tak popis vzhledu. Jak je vidět, některé představy knihovníka byly i negativní, konkrétně mohu uvést třeba tyto přesné odpovědi – „ženská, která nadává na lidi, když v knihovně ruší“, „stará paní s brýlemi, nepříjemná od pohledu, staromódní oblečení“, „stará dáma, která peskuje lidi v knihovně“ „stará senilní paní“. Všechny tyto odpovědi jsou od lidí, kteří knihovnu nenavštěvují.

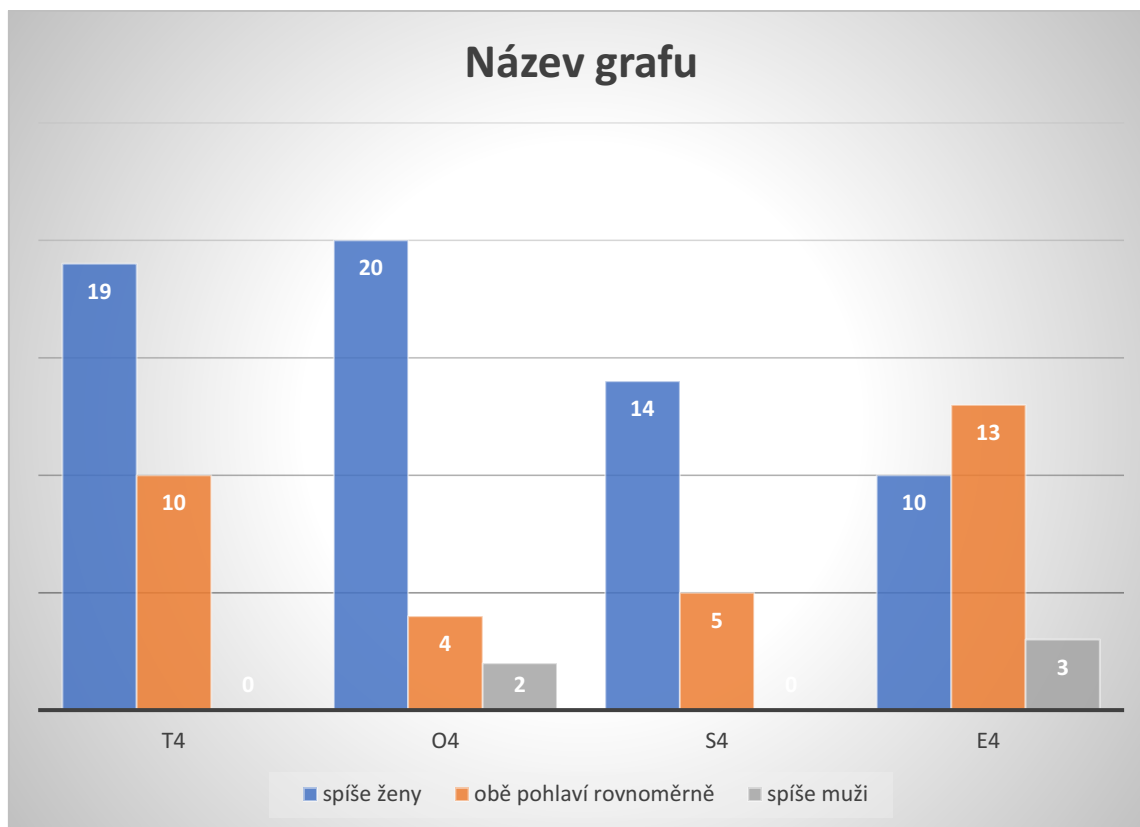
Také zde zmíním, několik netypických a originálních odpovědí – „tichý štramák“, „pracuje v knihovně a prodává knihy“ (prodej knih mezi náplně knihovníka většinou nepatří – je zajímavé, že si to někdo myslí.), „stará babička, která tam pracuje od mládí a ví, kde, jaká kniha leží“, „dělá psst, drdol, postarší paní, brýle“.

Pokud byly odpovědi psané jako přídavné jméno, většina z nich byla psána v mužském rodě, až na pár výjimek, kde bylo nějakým způsobem vyloženě zmíněno, že jde o ženu/paní/babičku. Na to, jakého jsou pracovníci knihovny obvykle pohlaví, se ptám také v jedné z dalších otázek.

Ještě zde uvedu několik konkrétních příkladů od lidí, kteří knihovnu navštěvují, a tudíž se s nějakým reálným knihovníkem někdy potkali. „Laskavý, příjemný, ochotný nám pomoci“, „vzdělaný člověk, sečtělý, schopný poradit“, „starší pán s brýlemi“, „brýlatý, milý a sympatický člověk“, „jako člověka, který dokáže pomoci vybrat knihu každému“, „někoho, kdo se vyzná v knížkách a ví kde co je“, „nemám konkrétní představu, normální člověk, trpělivý, tižší, znalý“.

6.1.3 Knihovnictví jako ženské povolání

Otázka č. 7 byla zaměřena na pohlaví knihovníků. Zařadila jsem ji proto, že jedním ze stereotypů, které byly zmíněny v teoretické části práce, je ten, že knihovnictví je ženské povolání. 63 % (63) respondentů uvedlo, že povolání knihovníka zastávají spíše ženy. Jen 5 % (5) respondentů uvedlo, že jde spíše o muže. Zbývajících 32 % (32) si myslí, že toto povolání vykonávají obě pohlaví rovnoměrně.

Obrázek 3 – Genderové zastoupení knihovníků

Jak je vidět z grafu výše (Obr. 3), ve třídách, kde převládají chlapci, není ani jedna odpověď, že pozici knihovníka zastávají spíše muži. 4 z 5 studentů, kteří zaškrtnli možnost, že v knihovnách pracují spíše muži, jsou návštěvníky knihovny. Je tedy možné, že se reálně s knihovníkem mužem setkali.

Celkově je v knihovnách podle posledních průzkumů opravdu více žen, v této oblasti se tedy představy většiny shodují s realitou. (Richter, 2017, str. 3) a (Pillerová, 2012, str. 4)

6.1.4 Důležitost povolání

Mimo jiné mě také zajímalo, zda si studenti myslí, že povolání knihovníka je důležité pro společnost. 14 % (14) si myslí, že toto povolání je rozhodně důležité, 39 % (39) si poté myslí, že je spíše důležité. 18 % (18) respondentů zaškrtno možnost, že spíše není důležité a 5 % (5), že rozhodně není důležité. Jediná třída, ve které nikdo nezaškrtnl tuto poslední odpověď, je Technické lyceum.

	Chodím do knihovny	Chodím do knihovny od mat. ročníku	Nechodím do knihovny	Nechodím do knihovny, ale mám průkazku	Celkem
Rozhodně ano	4	4	4	2	14 (14 %)
Spíše ano	15	6	10	8	39 (39 %)
Spíše ne	2	0	11	6	19 (19 %)
Rozhodně ne	0	0	4	1	5 (5 %)
Nevím	4	1	11	5	21 (21 %)
Nevyplněno	1	0	0	0	1 (1 %)
Spíše ano + nevím	1	0	0	0	1 (1 %)

Tabulka 2 - Důležitost profese dle návštěvníků knihovny

Velký rozdíl se ukázal také mezi návštěvníky knihovny a těmi, kdo ji nenavštěvují, nebo mají jen průkazku. V té první skupině nikdo nezaškrtnl, že povolání rozhodně není důležité a jen 2 % (2), že spíše není důležité. Z těch, kdo do knihovny vůbec nechodí, jsou čtyři 4 odpovědi, že rozhodně ne, což je 80 % ze všech odpovědí Rozhodně ne. Zbývajících 20 %, tedy jeden člověk je ze skupiny, že má pouze průkazku.

V kategorii návštěvníků knihovny bylo poté 21 hlasů pro spíše ano a 8 hlasů pro rozhodně ano. V druhé kategorii (těch, co nechodí do knihovny, nebo mají jen průkazku) je 18 hlasů pro spíše ano a 6 pro rozhodně ano. Počty jsou tedy o něco málo nižší. (viz. Tab. 2)

6.2 Vzdělání knihovníků

6.2.1 Nejvyšší dosažené vzdělání

Dále mě také zajímalo, jaké nejvyšší dosažené vzdělání má knihovník dle studentů mít. Zde bylo na výběr ze čtyř odpovědí – stačí základní škola, středoškolské, vysokoškolské a je to jedno.

Nejvíce respondentů si myslí, že by měl mít knihovník vzdělání středoškolské – 52 % (52). 29 % (29) poté zastává názor, že by měli mít vzdělání vysokoškolské. Odpověď, že na vzdělání nezáleží, uvedlo 12 % (12) a jen 5 % (5) vybralo, že stačí základní škola. Těchto 5 % studuje jedno z lyceí (technické, ekonomické), které patří na škole k těm těžším a prestižnějším – tedy náročnost jejich studia je vyšší a více všeobecná.

Mezi studenty, kteří pravidelně navštěvují knihovny, není nikdo, kdo by si myslel, že je třeba jen základní škola. Jen 8 lidí z této skupiny je pro vysokoškolské vzdělání a 17 pro středoškolské.

6.2.2 Oborové vzdělání

U otázky, zda knihovníci musí mít oborové vzdělání, si 54% (54) studentů myslí, že to není potřeba a 46 % (46) že je (viz. Obr. 4). Jedinou třídou, kde převažuje, že knihovníci oborové vzdělání mít musí je Obchodní akademie (16:10).

Obrázek 4 - Oborové vzdělání knihovníků

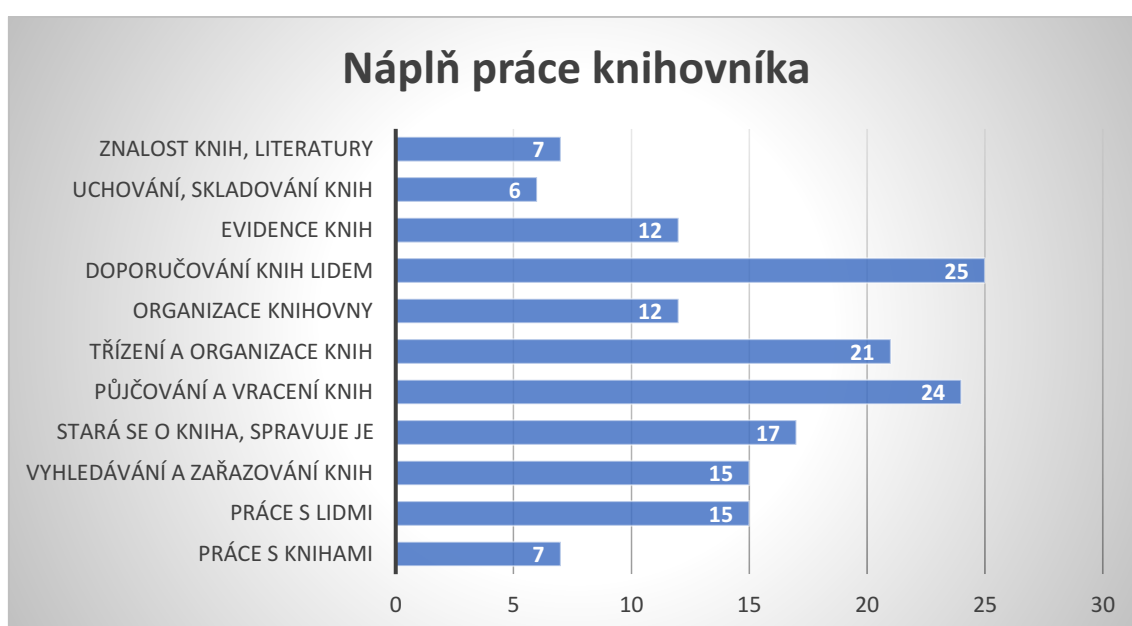
6.2.3 Jazykové vzdělání

Další otázka se týkala jazykového vzdělání. Zajímalo mě, kolik si studenti myslí, že musí knihovník znát jazyků. Na výběr bylo ze čtyř možností. 37 % (37) studentů si myslí, že je třeba, aby knihovník uměl kromě češtiny ještě jeden další jazyk. 36 % (36) poté zaškrtno možnost, že jakýkoliv jazyk, který knihovník zná je výhodou. Možnost, že stačí pouze čeština si myslí 18 % (18) studentů a jen 7 % (7) si jich myslí, že mimo češtiny jsou potřeba ještě 2 další jazyky.

Pokud jde o rozdíly mezi žáky navštěvující knihovny a těch, co tam nechodí, tak nejsou nijak značné. Jediné, co by stálo za zmínku je, že nikdo z těch, co navštěvují knihovnu od maturitního ročníku, si nemyslí, že stačí pouze český jazyk.

6.3 Náplň knihovnické práce

Druhou otevřenou otázkou, kterou jsem do dotazníku zařadila, bylo: „Jaká je náplň práce knihovníka? Co dělá knihovník?“. Z celkového počtu 100 respondentů na tuto otázku neodpovědělo 9 studentů a 3 uvedli odpověď nevím. Zde jsem opět odpovědi seskupila do skupin podobných slov. Nejpočetnější skupina se váže ke slovu kniha. Do této skupiny jsem zařadila všechny respondenty, kteří ve své odpovědi uvedli toto slovo, a to v jakémkoliv pádě a čísle. Celkem to bylo 79 studentů. Je tedy vidět, že knihovnická práce je mezi maturanty vnímána jako práce s knihami a to jakákoliv. Další početné odpovědi jsou v grafu níže (Obr. 5).

Obrázek 5 – Náplň práce knihovníka

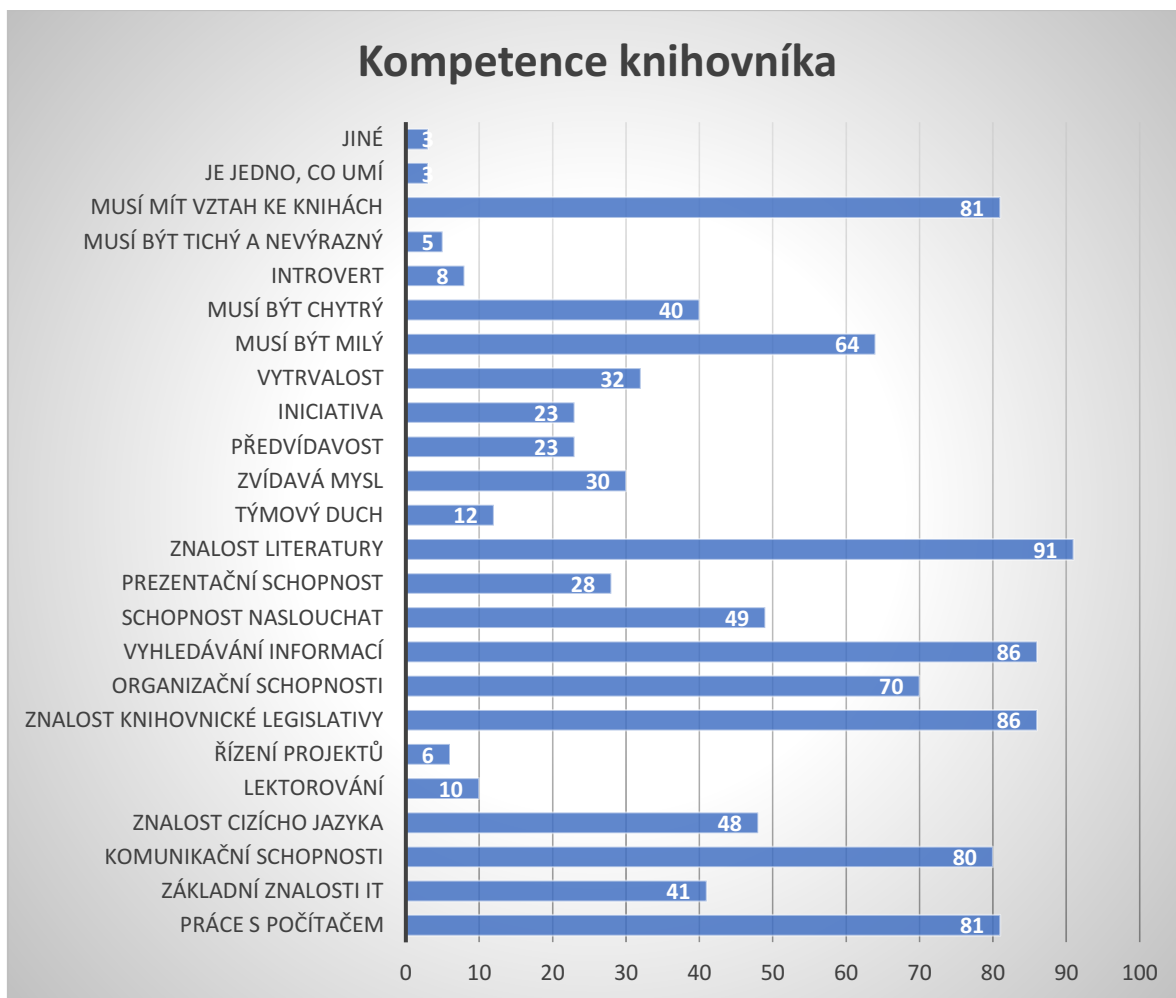
4 lidé spojili práci knihovníka s úklidem, 3krát se poté opakovalo, že náplní práce knihovníka je čtení a vystavování průkazů/čtenářských karet. Vždy po 2 studentech bylo uvedeno, že knihovník střeží/hlídá knihy, zajišťuje klid, provádí rešerše, prodává knihy a stará se o archiv. Následující činnosti byly zmíněny po jednom – práce s PC, tvorba anotací, poradenství, zájem o knihy, čipování knih, vyhledávání informací, kontrola. V odpovědích se vyskytla i kuriozní odpověď „jízda na židli“.

„Pomáhá lidem najít knihy, doporučuje ...“, „třídí knihy a stará se o ně atd.“, „zařizuje průkazky, třídí knihy“, „pomáhá zákazníkům v knihovně, stará se o organizaci knih“, „uchovává, třídí, vydává knihy, pomáhá s rešeršemi a radí“ – toto jsou některá znění odpovědí, které se objevily u studentů, kteří chodí do knihovny. Zajímavá je zde například odpověď „čte knihy, třídí knihy, ťuká do počítače“ nebo „vyhledává, doporučuje knihy, (prodává?)“. Mezi těmito studenty se také objevily 2 výše zmíněné odpovědi o rešerších a vytváření čtenářských průkazů.

Studenti vůbec nenavštěvující knihovnu nebo pouze vlastníci průkazku poté uváděli podobné a pravdivé odpovědi – až na několik, např. psaní anotací či jezdění na židli. Zde tedy významný rozdíl téměř není. Příklady odpovědí – „pracuje s knihami“, „pomáhá lidem vybírat knihy a zdroje“, „třídění knih, zaznamenávání o půjčení, vrácení“, „maká v knihovně“, „stará se o knihovnu, zná knížky“.

6.4 Kompetence knihovníka

V této části dotazníku jsem nejprve vypsala 22 různých vlastností a kompetencí a respondenti měli zaškrtnout, které podle jejich názoru knihovník má mít. Seznam kompetencí jsem vytvořila na základě literatury citované v teoretické části. Na výběr byly i možnosti „jiné“ a „je to jedno, knihovníka může dělat každý“. Výsledky jsou shrnuty v grafu 6.

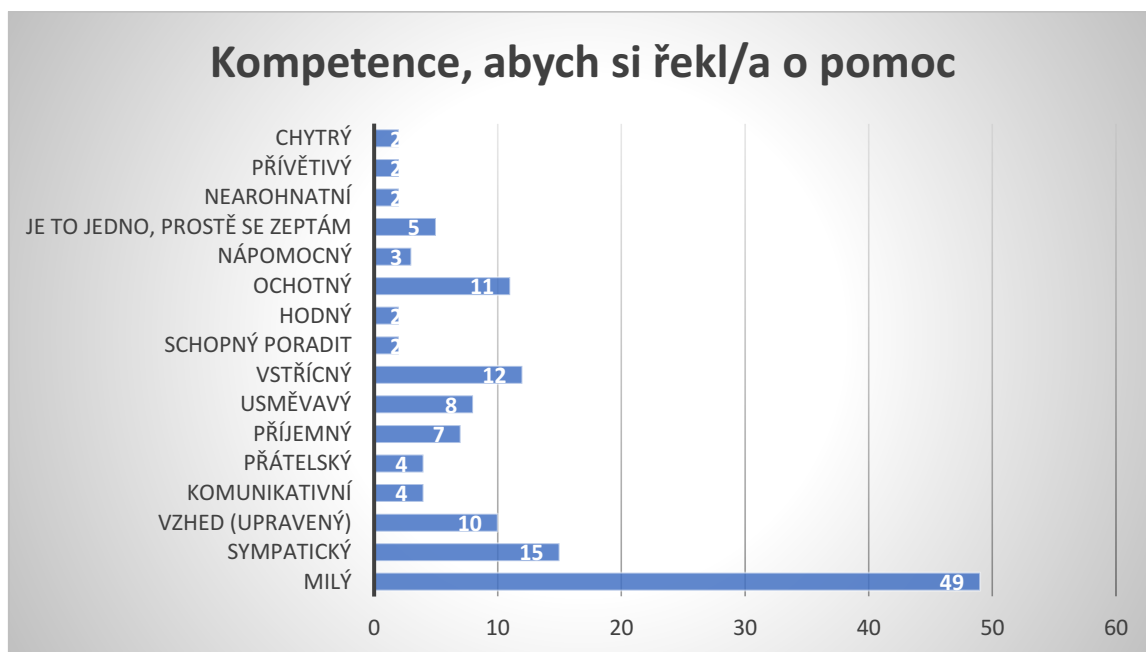
Obrázek 6 – Kompetence, vlastnosti a schopnosti knihovníka

Pokud jde o porovnání tříd, tak ve třídě T4 bylo nejvíce hlasů - 28 pro znalost literatury a komunikační schopnosti. Ve třídě O4 je na prvním místě vyhledávání informací, znalost knihovnické legislativy a znalost literatury se 24 hlasy. Pořadí ve třídě S4 je následující: znalost knihovnické legislativy je první s 18 hlasy. Poslední třída E3 měla jako první znalost literatury s 23 odpověďmi. V celkovém pohledu byly výsledky všech tříd velmi podobné.

Ze studentů, kteří chodí do knihovny, ať už stále nebo od maturitního ročníku, se neobjevuje nikdo, kdo by si myslel, že knihovník musí být tichý a nevýrazný, také je tam pouze jeden respondent, který si myslí, že by knihovník měl být introvert. Žádná odpověď není u možnosti, že je jedno, co knihovník umí a může ho dělat každý. Oproti tomu jsou u studentů, kteří nechodí do knihovny, nebo pouze vlastní průkaz, 3 odpovědi pro je jedno, co knihovník umí, 5 odpovědí pro to, že musí být tichý a nevýrazný a 7 odpovědí pro introverta. Je tedy vidět, že studenti, kteří reálně do knihovny nechodí, mají o povolání knihovníka trochu jinou představu než ti, co tam chodí.

6.4.1 Důležitá vlastnost pro žádost o pomoc

Po otázce na kompetence následovala otevřená otázka, která se zaměřovala na vlastnosti, které by měl mít knihovník, aby se ho studenti nebáli požádat o pomoc. Z celkových 100 studentů na tuto otázku neodpovědělo 11 % (11). Zbytek opovědí jsem poté opět seskupila dle podobnosti. Všechny skupiny, které mají více než 1 hlas zobrazuje následující graf (Obr. 7).

Obrázek 7 – Kdy požádám o pomoc

Následující vypsání odpovědi byly zmíněny pouze jednou – férový, znalosti, mladý, normální, živý, nepovyšovat se, chápavý, doporučit, laskavý, hezký, bílý, musí se vyznat, přístupný, nepotřebuji pomoc, 25letý blondýnka – 55 kg, nedotěrný, empatický, nestydlivý, jako Flynn Carsen, klidný, nevypadat jako kdyby vás chtěl zabít, iniciativní, otevřený, vřelý, nebojácný, odvážný, nekoukat přísně (koukat mile), optimistický, slušný, proč bych se ho měl bát?, má mít rád svou práci.

Odpovědi, které naznačují, že je úplně jedno, jaký je knihovník se nejvíce objevují u studentů, kteří mají průkazku, ale do knihovny nechodí. Přesné znění těchto odpovědí je: „když budu potřebovat pomoc, prostě se zeptám“, „To je mi úplně jedno. Pokud potřebuji pomoc, zeptám se.“ „jakýkoliv“ „proč bych se ho měla bát?“.

Mezi odpověďmi lidí, kteří knihovnu nenavštěvují, jsou například následující odpovědi: „nepotřebuji žádat o pomoc“, „nevypadat jako kdyby vás chtěl zabít“, „jako Flynn Carsen“ „normální člověk (aspoň komunikativní)“ „vstřícný, nearogantní, snaží se pomoci“.

U studentů navštěvujících knihovnu jsou poté odpovědi většinou podobné, a to výčet kladných vlastností, přičemž většina obsahuje slovo milý – „milý, příjemný, ochotný“, „usměvavý, vstřícný“, „přátelský, nestydlivý“, „upravený, přívětivý“, „milý, usměvavý“, „milý, usměvavý, učený“, „sympatický od pohledu“, „měl by být milý“, „sympatický, milý“, „měl by vypadat, chovat se mile“.

6.5 Studium knihovnictví

Dalším větším tématem, na které jsem se zaměřila, bylo samotné studium knihovnictví. První otázkou bylo, zda studenti v maturitních ročnících vůbec vědí, že je možné studovat knihovnictví. Výsledky jsou zaznamenány níže (viz. Obr. 8.).

Obrázek 8 – Studium knihovnictví

Jak je patrné z grafu, tak 58 % (58) všech dotázaných vůbec netuší, že tento obor lze studovat.

S touto otázkou souvisela i následující, a to, zda vědí, na jakých školách je možné knihovnictví studovat. Tato otázka byla koncipována jako otevřená a tudíž v 72 % (72 studentů) napsalo, že nevědí nebo netuší. 5 % (5) otázku nevyplnilo. 22 % (22) napsalo správně Univerzitu Karlovu – 2x bylo dokonce přesně zmíněno, že jde o Filozofickou fakultu. Z těchto 22 studentů napsalo 17 jen UK, 2 ji napsali ještě spolu s Masarykovou univerzitou (což je také správná odpověď). 1 student napsal, že ne, ale v závorce bylo uvedeno, že odhaduje UK. Zbývající 2 studenti z těchto 22 uvedli UK ve spojení s jinou školou, kde se knihovnictví nevyučuje. První odpovědí bylo UK + Zemědělská a druhou poté

UK + MUNI + Univerzita Palackého v Olomouci. Masarykova univerzita byla tedy zmíněna ve 3 % (3), ale vždy ve spojitosti s UK, nikdy ne sama. A také všechny 3 dotazníky, kde padla zmínka o této univerzitě, jsou od studentů oboru Technické lyceum. Univerzita v Opavě, kde je také obor knihovnictví, zde nebyla zmíněna ani jednou. Jeden student ze třídy Stavebnictví napsal „ono se to vážně učí?“. Nejméně studentů vědělo odpověď na tuto otázku ve třídě E4 – 23 lidí netušilo a jen 3 lidé opověděli UK (a jeden z nich napsal odhaduji, jak jsem zmiňovala výše).

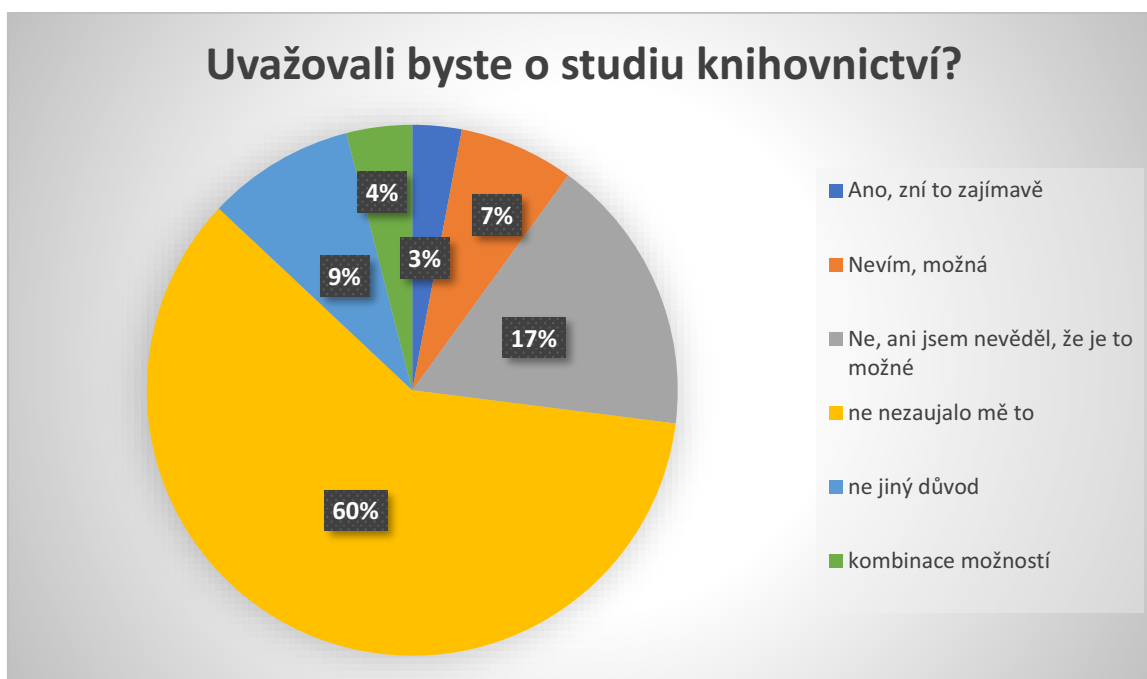
Jaké byly odpovědi na tuto otázku od lidí dle toho, zda chodí nebo nechodí do knihovny, je vidět v následující tabulce č. 3.

	Chodím do knihovny	Chodím do knihovny od mat. ročníku	Nechodím do knihovny	Mám průkazku	Celkem
Ne, nevím, netuší...	18	9	31	14	72 (72 %)
Nevyplněno	1	0	3	1	5 (5 %)
UK	5	0	5	7	17 (17 %)
UK, MUNI	1	1	0	0	2 (2 %)
UK, MUNI, Palackého v Ol.	1	0	0	0	1 (1 %)
UK, Zemědělká	0	1	0	0	1 (1 %)
Ono se to vážně učí?	0	0	1	0	1 (1 %)
Odhaduji UK	1	0	0	0	1 (1 %)

Tabulka 3 - Vysoké školy dle návštěvnosti knihovny

Další z otázek byla, zda by studenti uvažovali o studiu knihovnictví na vysoké škole. Nikdo z dotazovaných se na knihovnictví hlásit nebude. 3 % (3) uvedli, že to zní zajímavě. Více je vidět v grafu. (Obr. 9). 9 % (9) uvedlo jiný důvod, těmito důvody bylo – „budu rád, když dám maturitu“, „nevím, že se to vůbec vyučuje“, „proč bych to dělal?“, „málo akční práce“

„již je to docela nepotřebné“, „ale zní to zajímavě, nejsem moc do knih“, „nerad čtu“, „nevidím v tom budoucnost, musí to být tvá vášeň dle mého“ a „mám jiný obor, který bych chtěla studovat.

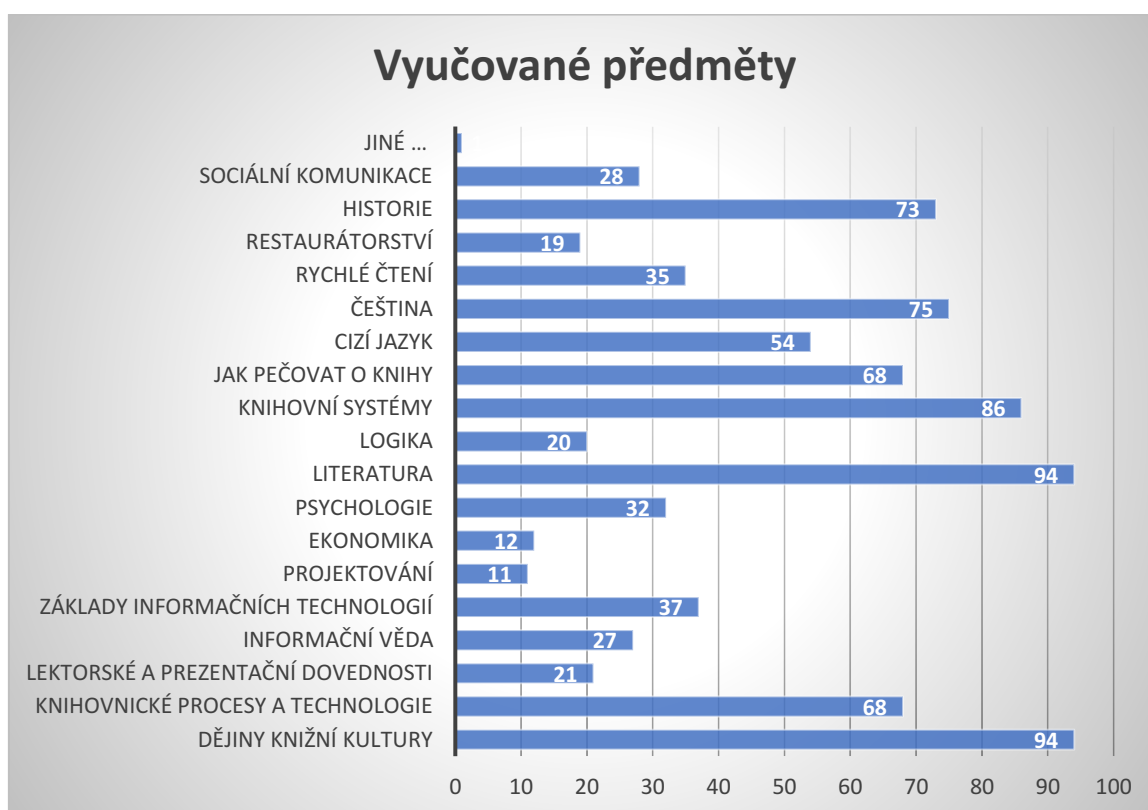

Obrázek 9 – Možnost studia knihovnictví

Odpověď, že je to zajímavé, byla napříč třídami. Z každé třídy tak odpověděl 1 člověk, kromě třídy E4. 6 z 9 otevřených odpovědí patří studentům ze třídy T4. Odpověď „proč bych to dělal?“ patří člověku ze třídy O4.

Všechny tři odpovědi, že jde o zajímavý obor, patří studentům, kteří navštěvují knihovnu. Také byla u těchto studentů jen jedna rozepsaná odpověď a to „nevidím v tom úplně budoucnost, musí to být tvá vášeň dle mého“. Zbylé rozepsané odpovědi, patří žákům, kteří do knihovny nechodí, nebo jen vlastní průkazku.

6.5.1 Vyučované předměty

Obrázek 10 – Vyučované předměty na VŠ

Z grafu (obr. 10) vyplývá, že 94 % (94) si myslí, že mezi vyučované předměty na vysoké škole oboru knihovnictví patří Dějiny knižní kultury a Literatura. Dějiny knižní kultury součástí studia jsou, ale Literatura v povinných předmětech zahrnuta není. Například na FF UK je tento předmět nabízen jako volitelný či povinně volitelný. Značná část 75 % (75) také zaškrtnulo předmět Čeština, který také není vyučován povinně. Vyplývá z toho, že si studenti myslí, že je knihovnictví spjato s výukou Češtiny a Literatury, což určitě není základem tohoto oboru. Naopak další podstatné a povinné předměty pro studium (podle studijního plánu oboru Informační studia a knihovnictví na ÚISK) mají menší počet hlasů – Logika (20–20 %), Informační věda (27–27 %), Základy informačních technologií (37–37 %). Předmět Historie má 73 % (73), přičemž historie, jako obecná historie, není součástí studia stejně jako předmět Jak pečovat o knihy. Dalšími předměty, které se konkrétně na ÚISK vyučují, jsou Projektování, Lektorské a prezentační dovednosti, (Informační) ekonomika a Sociální komunikace. Jak ale vidíme na grafu, tyto předměty považuje za součást studia knihovnictví jen málo respondentů

Je tedy možné, že nezájem studentů o obor je způsoben tím, že ani nemají představu, co je náplní studia a co přesně obsahuje studijní plán oboru knihovnictví, ať pražské Univerzity Karlovy či univerzity v Brně nebo Opavě.

6.5.2 *Výhody studia*

Tato podkapitola zahrnovala v dotazníku 2 otázky, přičemž první byla otevřená a zněla: „Jaké výhody má studium knihovnictví?“ a druhá byla uzavřená a studenti měli vybrat výhody z nabídnutých možností.

Na otevřenou otázku odpovědělo 32 % (32) studentů, přičemž zbývajících 68 % (68) buď otázku nevyplnilo, nebo napsali, že je žádné výhody nenapadají, popřípadě, že žádné nejsou.

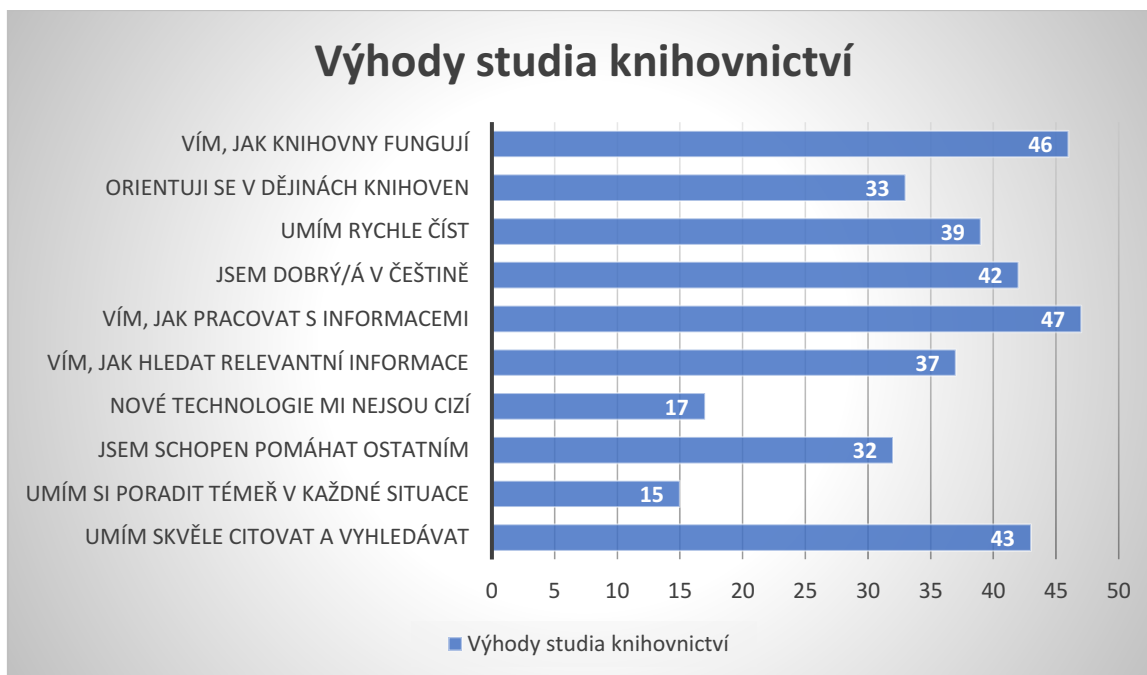
Studenti, kteří navštěvují knihovnu, odpovídali takto: „příprava na povolání“, „zjistíte více o literatuře“, „víte hodně o knížkách“, „v knihovnách se pak nemusíme tápat, ale sami víme, jak a kde knihu najít“, „více času na četbu“, „přehled o všech knihách, skvělé pro milovníky knih“.

Odpovědi těch, co chodí do knihovny od maturitního ročníku, jsou následující: „přehled o knihách“, „pokud člověk rád čte, není co řešit“, „pokud se někdo zajímá o tento obor, tak je to celkově dobré, že může studovat školu se zaměřením“, „v oboru“, „ten, kdo má rád knihy je ve svém živlu“, „pro někoho to může být práce i koníček“.

Studenti vůbec nenavštěvující knihovnu poté uvedli tyto odpovědi: „práce v oblíbeném prostředí“, „široký pojem o informačních zdrojích“, „spousta znalostí“, „práce spojená s koníčkem“, „pro mě žádné“, „to má nějaké výhody?“, „znalost světové literatury – přehled o vydaných dílech“, „pro osoby, které baví číst je to zároveň i koníčkem“.

„Nemyslím si“, „o obor se nezajímám, takže nevím“, „rozšířená slovní zásoba“, „přehled dějin, znalost literatury“, „nevím, nestuduji to“, „můžu hodně číst“, „knihovnictví se mi jeví jako příjemná a klidná práce“, „slevy na knihy“, „nenapadají, myslím, že je to studium jako každé jiné“, „příjemný čas s knihami“ – to jsou poté vypsány odpovědi od těch studentů, kteří vlastní pouze průkazku do knihovny, ale nechodí tam.

Druhou otázku nevyplnilo 8 % (8) respondentů. Nejčastěji (47) zaškrtnuli studenti, že výhodou studia knihovnictví je znalost práce s informacemi, což je opravdu jednou z hlavních náplní oboru (viz. Obr. 11).

Obrázek 11 – Výhody studia knihovnictví

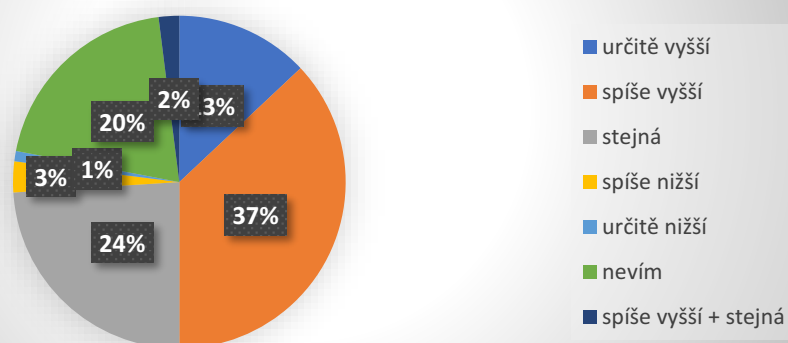
6.6 Porovnání se zahraničím

Zajímalo mě i, zda mají studenti nějaké zkušenosti s knihovnami v zahraničí. 96 % (96) žádnou zkušenost se zahraniční knihovnou nemá.

3 ze 4 studentů, kteří mají zkušenosti se zahraničními knihovnami, chodí do třídy T4 a 1 zbývajících student navštěvuje třídu O4. Opět 3 ze 4 chodí do knihovny i u nás, ale poslední student se zahraničními zkušenostmi není návštěvníkem knihovny.

Hned v následující otázce jsem se ptala, jaká si myslí, že je úroveň knihovnictví v zahraničí oproti naší republice. (Obr. 12) Zde jsem ještě vyčlenila speciální kategorii 4 studentů, kteří mají zkušenosti se zahraničními knihovnami. Jejich odpovědi byly následující: stejná (2), spíše vyšší (1) a spíše vyšší + stejná (1).

Jaká je úroveň knihovnictví v zahraničí (oproti naší republice)?

Obrázek 12 – Zahraniční úroveň knihovnictví

Všichni 3 studenti, kteří zaškrtnuli, že úroveň v zahraničí je spíše nižší, nechodí do knihovny nebo pouze vlastní průkazku. Z této skupiny také zaškrtnulo více lidí možnost určitě vyšší – 11. Zbývající 2 studenti, kteří volili stejně, do knihovny chodí. Tyto výsledky jsou ovšem nerelevantní, jelikož počet těch respondentů, kteří mají nějakou zahraniční zkušenost, je malý.

6.7 Budoucnost oboru

V posledním okruhu jsem se studentů ptala na tři otázky, které se týkaly budoucnosti oboru knihovnictví.

První z nich byla zaměřena na to, zda si studenti myslí, že e-knihy úplně nahradí knihy papírové. 50 % (50) si myslí, že ne, ale že budou převládat. 27 % (27) uvádí, že to bude půl na půl, což znamená, že tu budou obě skupiny knih zastoupeny rovnoměrně. Názor, že papírové knihy budou vždy převládat, zastává 16 % (16) studentů a zbývajících 7 % (7) si myslí, že budou jen e-knihy. Ve třídě E4 není nikdo, kdo by si myslel, že v budoucnu budou jen e-knihy. Stejně jako není nikdo takový ani mezi návštěvníky knihovny (ať už dlouhodobých nebo nových). Jednou bylo k odpovědi, že budou převládat papírové knihy, připsáno slovo doufám.

Druhá otázka souvisela se samotným povoláním knihovníka, zda si studenti myslí, že budou knihovníci v budoucnu zapotřebí. (Obr. 13)

Obrázek 13 – Potřeba knihovníků do budoucna

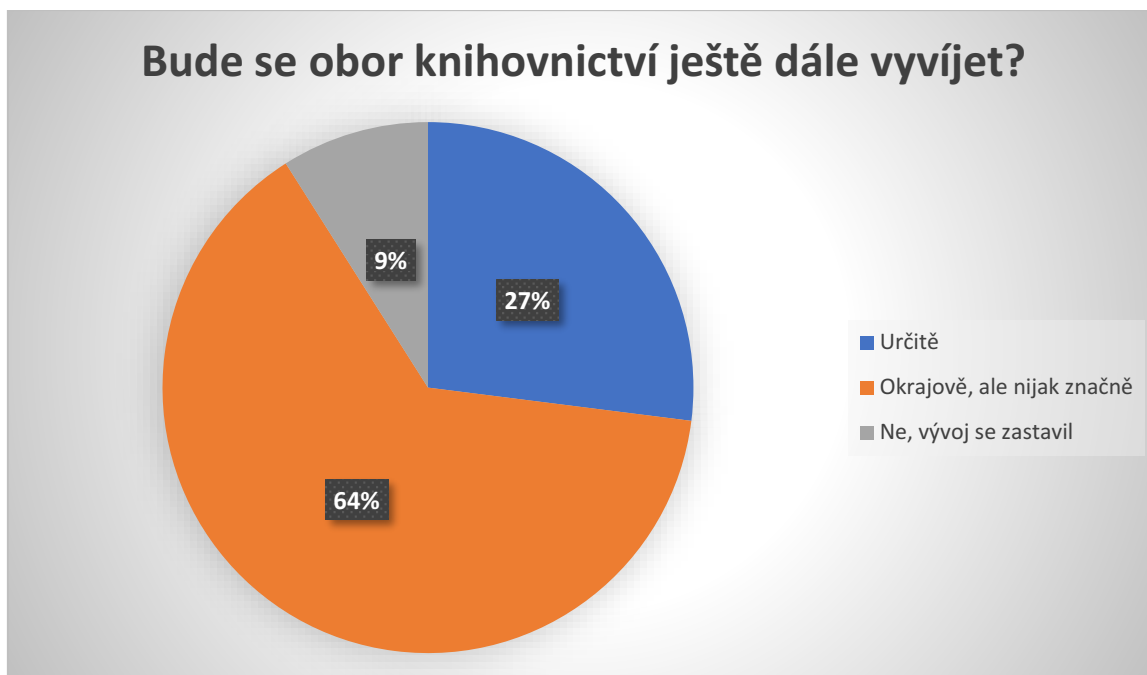
Pokud se na toto podíváme z pohledu jednotlivých tříd, tak ze třídy T4 nikdo nezaškrtnl možnost nevím. U třídy S4 poté nebyla ani jednou vybrána možnost ano, ale už jen pár let. Více v tabulce č. 4.

Tabulka	T4	O4	S4	E4	Celkem
Ano	5	3	4	4	16 (16 %)
Ano, ale méně	18	17	12	10	57 (57 %)
Ano, ale už jen pár let	5	1	0	4	10 (10 %)
Ne	1	2	2	2	7 (7 %)
Nevím	0	3	1	6	10 (10 %)

Tabulka 4 - Potřebnost knihovníků dle tříd

Ze studentů, kteří chodí do knihovny, si nikdo nemyslí, že by knihovníci nebyli potřeba. A většina těchto ne (5 ze 7) je od těch, co do knihovny nechodí.

Třetí část této sekce a zároveň poslední otázka celého dotazníku se týkala toho, zda si respondenti myslí, že se obor knihovnictví bude i nadále vyvíjet. Následující graf ukazuje výsledky. (Obr. 14)

Obrázek 14 – Další vývoj oboru

Opět je zde značný rozdíl mezi těmi, kdo chodí a nechodí do knihovny. Z uživatelů knihoven si jen jeden respondent myslí, že se tento obor už dále vyvíjet nebude a že se jeho vývoj zastavil. To samé si myslí 7 studentů, kteří nenavštěvují knihovny a 1 student, který vlastní pouze průkazku.

A na závěr této části už jen několik poznámek k tématu, které se objevily v prostoru pro další poznámky a připomínky – „digitální knihovny a knihovnictví převládne“, „vůbec jsem nevěděl, že se tohle vůbec učí“ „zajímavý dotazník“ „zajímavé téma“ „zajímavé téma, ale nijak by mě nezaujalo“, „není to úplně zajímavý obor“.

7 Diskuse

7.1 Vyhodnocení hypotéz

V této části se blíže podívám na to, zda jsou dle výzkumu mé hypotézy platné nebo ne.

- studenti si pod pojmem knihovník/knihovnice představí starou ženu za přepážkou

Tento předpoklad se potvrdil jako platný jen z části. Několik studentů (10) zmínilo ženské pohlaví u otevřené otázky, jak si představují knihovníka. Muže či pána jich tam uvedla polovina (5). Což je překvapivé, neočekávala jsem to. Ovšem fakt, že by mělo jít o starou ženu, už se neobjevoval tak často, jak jsem předpokládala. Že jde o starého či staršího člověka se objevilo jen u 15 lidí ze 100, což není ani 1/5. Je tedy možné, že se přeci jen mění názor, alespoň mladých lidí, na pozici knihovníka a už tato pozice není tak moc určena a omezena věkem.

- studenti si myslí, že je to povolání hlavně pro ženy

K této hypotéze se vážala otázka, zda si studenti myslí, že povolání knihovníka zastávají pouze ženy, spíše ženy, obě pohlaví rovnoměrně, spíše muži a pouze muži. Nejvíce hlasů (63) bylo u odpovědi spíše ženy. U obou odpovědí, kde bylo použito slovo pouze, není žádná odpověď, což nejspíše znamená, že si jsou studenti vědomi toho, že toto povolání můžou vykonávat obě pohlaví. Celkově tedy genderový pohled na toto povolání zůstává stejný, převažují ženy. Což odpovídá složení zaměstnanců knihoven. Je to zmíněno ve výzkumné zprávě z výzkumu, který proběhl v roce 2012 (Pillerová, str. 4) i výzkumu roku 2017 (Richter, str. 3).

- studenti v maturitním ročníku ani do knihoven nechodí, pokud to nepotřebují ke studiu

Ze 100 dotázaných je stále více těch, co do knihoven nechodí. Tato hypotéza je tedy platná. Také jsem ale očekávala, že bude větší podíl těch, kteří začali do knihovny chodit v maturitním ročníku, vzhledem k tomu, že píšou závěrečné odborné maturitní práce, ke kterým určitě potřebují zdroje.

- studenti nevědí, že je možné něco jako knihovnictví studovat

Tato hypotéza se také potvrdila. Velmi malé procento studentů o tomto vysokoškolském oboru ví. A ještě menší procento vědělo, že se dá knihovnictví studovat i na střední škole. Několik studentů to ale vědělo.

- studenti si myslí, že knihovníci mají malý plat

Toto je také platné. 72 % studentů si myslí, že knihovníci mají plat nižší než 25 000 Kč.

- studenti si myslí, že knihovníci nemusejí mít vysokoškolské vzdělání

Zhruba polovina studentů (52 %) si myslí, že knihovníkům stačí střední škola. Ale 29 % uvádí, že je třeba vzdělání vysokoškolské. To znamená, že tato hypotéza se z větší části potvrdila. Je to způsobené tím, že si studenti úplně neuvědomují náplň knihovnické profese, že to není jen půjčování a doporučování knih a že knihovník musí mít mnohem více kompetencí než vypadat mile a mít vztah ke knihám. Což bylo výsledkem otázky, která se týkala kompetencí knihovníka. Velké propojení knihovníka a knihy je také vidět u otevřené otázky týkající se náplně knihovnické práce, kde bylo samotné slovo kniha zmíněno v 79 odpovědích. Tato otázka ale nebere v potaz, jaký typ knihoven studenti navštěvují, to nebylo předmětem mého zkoumání. Více o roli dnešního knihovníka zmiňuji v teoretické části v sekci Knihovny 21. století.

- studenti nevědí, jak moc je knihovnictví jako obor spojeno s informačními studii a technologiemi.

Tato hypotéza je platná. Sice si jsou studenti vědomi toho, že je při této práci třeba počítač, ale nemyslí si, že je třeba mít nějaké hlubší znalosti informačních technologií či informační vědy. V otázce zaměřené na předměty vysokoškolského studia knihovnictví většina studentů nevybrala předměty týkající se informačních studií a technologií. Domnívám se, že toto může být jeden z hlavních důvodů, proč se studenti na obor nehlásí – netuší totiž, že nejde jen o knihy a knihovny.

- studenti si myslí, že se od knihovníků nevyžaduje žádný cizí jazyk, naprosto si vystačí s češtinou

Tato hypotéza se nepotvrdila. Samozřejmě, že někteří studenti si to myslí, ale ti jsou v menšině. Největší podíl si myslí, že je třeba znát kromě češtiny alespoň jeden jiný jazyk, např. angličtinu nebo že jakýkoliv cizí jazyk je výhodou. Toto jsem opravdu nečekala a byla jsem výsledky překvapena.

Některé stereotypy, které uvádím v teoretické části se potvrdily, jako např. že si lidé myslí, že jde spíše o ženské povolání. Také se ukázalo, že studenti nevědí, co je pracovní náplní knihovníka a netuší ani, co je náplní studia knihovnictví. Tento obor pro ně ve všech směrech zůstává spjat s knihou.

Je také třeba zmínit, že mé výsledky jsou omezeny pouze na jednu odbornou školu. Názor tedy nelze brát obecně, k tomu by bylo třeba udělat podobné výzkumy i na jiných typech středních škol (např. gymnázia).

7.2 Doporučení

7.2.1 Další výzkumy

Myslím, že by bylo zajímavé provést podobný výzkum i na jiných typech škol, např. gymnáziích. Tam je studium více všeobecné a bylo by zajímavé porovnat, zda tito studenti mají o oboru knihovnictví jinou představu, či zda vědí nebo nevědí, co je náplní práce knihovníka. Přeci jen studenti na odborných školách už mají nějaké zaměření, kdežto ti, co studují gymnázium, musí své zaměření ještě najít.

Také by bylo možné podívat se na toto téma z trochu jiné obsahové stránky. Zjistit jaké typy knihoven jsou mezi studenty nejoblíbenější a jak si studenti shání knihy, které mají povinné ke studiu (ať už povinnou četbu nebo zdroje k závěrečným maturitním pracím). Možná by bylo dobré i zjistit, proč studenti do knihovny nechodí a proč ano.

7.2.2 Návrh na změnu

Jednou z možných variant, jak zlepšit povědomí studentů o oboru knihovnictví a samotné profesi knihovníka by mohla být lepší propagace oboru, například v rámci Dnů otevřených dveří dané fakulty by se mohl ústav více prezentovat. Také si myslím, že by nebyl špatný nápad vytvořit spolupráci mezi ústavu, na kterých se knihovnictví studuje, a krajskými či většími městskými knihovnami, do kterých středoškoláci často chodí na besedy. Obor knihovnictví by mohl být při těchto besedách zmíněn nebo by o něm mohlo být krátce prezentováno, stejně jako o samotné práci knihovníka. Často se totiž na těchto besedách mluví jen o knihách, povinné četbě a fungování knihovny co se týká výpůjček knih, což poté může způsobit výše doložený názor, že knihovník musí nutně pracovat s knihami. Možné by bylo udělat i krátké besedy na některých středních školách, spíše těch všeobecně zaměřených. Nejsem si ale jista realizovatelností těchto nápadů z finančního a časového hlediska. I když si myslím, že by bylo možné zahrnout do tohoto projektu i studenty knihovnictví.

8 Závěr

Celkově se dá říci, že pohled maturantů na profesi knihovníka a vysokoškolské studium knihovnictví, je velmi zkreslený všeobecně platnými stereotypy. Více než polovina maturantů knihovnu vůbec nenavštěvuje, nebo pouze vlastní čtenářský průkaz. Tito studenti poté nemají s tímto oborem reálné zkušenosti a získané výsledky odpovídají pouze jejich představám.

Je také možné, že tato neznalost náplně práce či náplně studia tohoto oboru může být hlavním z důvodů, proč studenti o studiu knihovnictví neuvažují. Další podstatným důvodem se ukázal být fakt, že ani netuší, že se dá knihovnictví studovat, stejně jako netuší, na kterých univerzitách se vyučuje. Nejvíce jich ví o UK. Například o Opavě nevěděl nikdo.

Z tohoto důvodu si myslím, že by bylo vhodné tento obor více propagovat a nechat mladé lidi nahlédnout do jeho útrob. Ať už do samotné práce knihovníků či studia, pomocí nějaké přednášky, prezentace či reklamních letáčků, které by zaujaly. Bylo by vhodné středoškolákům ukázat, že obor knihovnictví není jen o knihách, ale že se pod tímto pojmem v dnešním světě skrývá mnohem více.

Za hlavní přínos své práce považuji potvrzení předpokladu, že studenti nevědí, co tento obor vše obnáší. Na základě získaných dat lze zlepšit propagaci knihovnictví jako studijního oboru i povolání.

9 Zdroje

CEJPEK, Jiří, Ivan HLAVÁČEK a Pravoslav KNEIDL, 1996. *Dějiny knihoven a knihovnictví: v českých zemích a vybrané kapitoly z obecných dějin*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-163-3.

CEJPEK, Jiří, 2002. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. 2. doplněné vydání. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0323-3.

DILHOFOVÁ, Adéla, 2013. *Příručka pro knihovníky veřejných knihoven*. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně. ISBN 978-80-7051-199-2.

DISMAN, Miroslav, 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Nakladatelství Karolinum. ISBN 80-246-0139-7.

DORÁŽKOVÁ, Lucie, Ivona ZAJÍČKOVÁ, Zdeňka ČÍŽKOVÁ, Aneta ŠPÍNOVÁ a Adéla JAROLÍMKOVÁ, 2021. ÚISK: 70 let vysokoškolského studia knihovnictví a informační vědy na FF UK. *Knihovna plus* [online]. (1) [cit. 2021-04-19]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <https://knihovnaplus.nkp.cz/archiv/2021-1/historie-a-soucasnost/uisk-70-let-vysokoskolskeho-studia-knihovnictvi-a-informacni-vedy-na-ff-uk>

DOSEDLOVÁ, Jaroslava, 2013. Profesionalita a komunikační styl. In: *Knihovny současnosti 2013: sborník z 21. konference, konané ve dnech 10. - 12. září 2013 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci*. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, s. 134-139. ISBN 978-80-86249-68-1. ISSN 1805-6962.

DVOŘÁK, Petr, 2005. *Knihovnická profese ve Velké Británii*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, filozofická fakulta,. Vedoucí práce Milena Černá.

EUROPRŮVODCE KIS: průvodce dovednostmi evropských odborných pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb [online], 1999. Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, [cit. 2020-11-27]. ISBN 80-85851-5. Dostupné z: <https://www.skipcr.cz/dokumenty/smernice.pdf>

FOBEROVÁ, Libuše, 2016. Studovat knihovnictví v ČR se dá na třech univerzitách. *Duha: Informace o knihách a knihovnách z Moravy* [online]. **30**(1) [cit. 2021-01-21]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/studovat-knihovnictvi-v-cr-se-da-na-trech-univerzitach>

FOBEROVÁ, Libuše, 2019. Jak se stát knihovníkem v Česku. *Duha: Informace o knihách a knihovnách z Moravy* [online]. 33(5) [cit. 2021-01-22]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/jak-se-stat-knihovnikem-v-cesku>

FRK, Branislav, 2016. Profesionální knihovník jako znalostní pracovník. In: *Knihovny zemí V4 v nástrahách digitálního věku: Sborník příspěvků ze 6. kolokvia knihovnicko-informačních expertů zemí V4+ konané 31. května - 1. června 2016 v Brně*. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně, s. 397-415. ISBN 978-80-7051-216-6.

GLONČÁK, Ľuboš a Ľudmila ROHOŇOVÁ, 2016. Knihovník 21. století: Jak digitalizace mění práci knihovníka. In: *Knihovny zemí V4 v nástrahách digitálního věku: Sborník příspěvků ze 6. kolokvia knihovnicko-informačních expertů zemí V4+ konané 31. května - 1. června 2016 v Brně*. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně, s. 379-393. ISBN 978-80-7051-216-6.

HOUŠKOVÁ, Zlata, 2013. Priorita "lidské zdroje" v poločase. In: *Knihovny současnosti 2013: sborník z 21. konference, konané ve dnech 10. - 12. září 2013 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci*. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, s. 220-223. ISBN 978-80-86249-68-1. ISSN 1805-6962.

HOUŠKOVÁ, Zlata, 2016. Celoživotní vzdělávání knihovníků v ČR – Nová etapa? In: *Knihovny zemí V4 v nástrahách digitálního věku: Sborník příspěvků ze 6. kolokvia knihovnicko-informačních expertů zemí V4+ konané 31. května - 1. června 2016 v Brně*. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně, s. 437-453. ISBN 978-80-7051-216-6.

JÍLEK, Jan, 2000. ANALÝZA VĚKOVÉ, VZDĚLANOSTNÍ A MZDOVÉ STRUKTURY PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN V ČR: VÝZKUMNÁ ZPRÁVA [online]. Praha: SOCIOFOND. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/docs/ZpravaAnalyzaPracovniku1998.pdf>

KÁBRT, Jiří, 1967. *Některé otázky organizace a řízení práce knihovny: kádry, kvalifikace, systemizace*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

KNOWLEDGE & INFORMATION MANAGEMENT: SALARY SURVEY [online]. 2019. Dostupné také z: <https://oliver-dev.s3.amazonaws.com/...pdf>

Kodex etiky českých knihovníků, 2004. *SKIP*. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <http://skip.nkp.cz/CoKodex.htm>

Kodex etiky českých knihovníků, 2010-2020. *SKIP: Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky* [online]. [cit. 2020-10-16]. Dostupné z: <https://www.skipcr.cz/co-je-skip/kodex-etiky?searchterm=etik>

KRAJNA, Tamara, Katica MATKOVIČ MIKULČIČ, Marijana MIŠETIĆ a Nevia RAOS, 2016. Knihovnici a profesní etika v Chorvatsku. In: *Knihovny zemí V4 v nástrahách digitálního věku: Sborník příspěvků ze 6. kolokvia knihovnicko-informačních expertů zemí V4+ konané 31. května - 1. června 2016 v Brně*. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně, s. 397-415. ISBN 978-80-7051-216-6.

LAUKOVÁ, Olga a Blanka SNOPKOVÁ, 2016. Vzdělávání knihovníků a informačních specialistů vs. trendy, požadavky a potřeby moderní knihovny. In: *Knihovny zemí V4 v nástrahách digitálního věku: Sborník příspěvků ze 6. kolokvia knihovnicko-informačních expertů zemí V4+ konané 31. května - 1. června 2016 v Brně*. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně, s. 419-433. ISBN 978-80-7051-216-6.

Manifest UNESCO o veřejných knihovnách 1994 [online]. 1994. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. Dostupné také z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/mezinarodni-doporuceni/Manifest_UNESCO.htm

MAY, Simon, 2013. Vize pro budoucnost. In: *Knihovny současnosti 2013: sborník z 21. konference, konané ve dnech 10. - 12. září 2013 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci*. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, s. 13-32. ISBN 978-80-86249-68-1. ISSN 1805-6962.

MONIZ, Richard a Jean MOATS, 2014. *The personal librarian: Enhancing the Student Experience*. Chicago: ALA Editions. ISBN 978-0-8389-1239-3.

O'HANLON, Robin, 2016. *Ace the interview, Land a Librarian Job*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited – An Imprint of ABC-CLIO. ISBN 978-1-4408-3956-6.

PAGOWSKY, Nicole a Miriam RIGBY, 2014. *The Librarian Stereotype: Deconstructing Perceptions & Presentations of Information Work*. Chicago: Association of College and Research Libraries. ISBN 978-083898704-9.

PAPÍK, Richard, 2019. Knihovnictví v České republice očima studentů Slezské univerzity v Opavě. *Duha: Informace o knihách a knihovnách z Moravy* [online]. **33**(5) [cit. 2021-01-22]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/knihovnictvi-v-ceske-republice-ocima-studentu-slezske-univerzity-v-opave>

PEŘICH, Václav, 1991. Naše profesní odpovědnost. In: *40 let katedry vědeckých informací a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy: Konference, Praha 20. 10. 1990*. Praha: Skip, s. 83-84.

PILLEROVÁ, Vladana a Zlata HOUŠKOVÁ, 2013. ANALÝZA VĚKOVÉ, VZDĚLANOSTNÍ A MZDOVÉ STRUKTURY PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN V ČR V ROCE 2011: ZPRÁVA Z PRŮZKUMU [online]. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. Dostupné také z: <https://ipk.nkp.cz/docs/ZpravaAnalyzaPracovniku2012.pdf>

RICHTER, Vít a Vladana PILLEROVÁ, 2017. ANALÝZA VĚKOVÉ, VZDĚLANOSTNÍ A MZDOVÉ STRUKTURY PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN V ČR 2016/2017: ZPRÁVA Z PRŮZKUMU [online]. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. Dostupné také z: https://ipk.nkp.cz/docs/copy3_of_Analza_Vzdlavani_zprva_2017_DEF.pdf

RICHTER, Vít, 2019. Proč jsme zapomněli na knihovnici a knihovníka? *Duha: Informace o knihách a knihovnách z Moravy* [online]. 33(5) [cit. 2021-01-21]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/proc-jsme-zapomneli-na-knihovnici-knihovnika>

ROUŠALOVÁ, Lenka, 1984. *Společenské postavení a úkoly knihovníků socialistické společnosti*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, filozofická fakulta,. Vedoucí práce Dr. Věra Hyhlíková.

Směrnice IFLA: SLUŽBY VEŘEJNÝCH KNIHOVEN, 2012 [online]. 2., zcela přepracované vydání. Praha: Národní knihovna ČR. [cit. 2021-4-27]. ISBN 978-80-7050-620-2. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/docs/IFLA/sluzby-verejnych-knihoven-smernice-ifla-.pdf>

VAŇKOVÁ, Ivana, 2013. Ono se řekne ... knihovník. In: *Knihovny současnosti 2013: sborník z 21. konference, konané ve dnech 10. - 12. září 2013 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci*. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, s. 182-187. ISBN 978-80-86249-68-1. ISSN 1805-6962.

VODIČKOVÁ, Hana, 1991. K některým zvláštnostem profesního profilu knihovníků a informačních pracovníků. In: *40 let katedry vědeckých informací a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy: Konference, Praha 20. 10. 1990*. Praha: Skip, s. 69-71.

VRTÁLKOVÁ, Kateřina, 2003. *Knihovnická profese – současný stav v České republice*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, filozofická fakulta,. Vedoucí práce Milena Černá.

10 Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek 1 – Využívání knihoven	33
Obrázek 2 – Představy o profesi knihovníka	35
Obrázek 3 – Genderové zastoupení knihovníků	36
Obrázek 4 - Oborové vzdělání knihovníků	38
Obrázek 5 – Náplň práce knihovníka	39
Obrázek 6 – Kompetence, vlastnosti a schopnosti knihovníka	41
Obrázek 7 – Kdy požádám o pomoc	42
Obrázek 8 – Studium knihovnictví	43
Obrázek 9 – Možnost studia knihovnictví	45
Obrázek 10 – Vyučované předměty na VŠ	46
Obrázek 11 – Výhody studia knihovnictví	48
Obrázek 12 – Zahraniční úroveň knihovnictví	49
Obrázek 13 – Potřeba knihovníků do budoucna	50
Obrázek 14 – Další vývoj oboru	51
Tabulka 1 – Využívání knihoven podle tříd	34
Tabulka 2 - Důležitost profese dle návštěvníků knihovny	37
Tabulka 3 - Vysoké školy dle návštěvnosti knihovny	44
Tabulka 4 - Potřebnost knihovníků dle tříd	50

11 Přílohy

Příloha č. 1 – Tabulka předmětů studia knihovnictví na FF UK (po roku 1989 a dnes)

Předměty akademického roku 1990/1991		Předměty akademického roku 2020/2021	
Dějiny filozofie	Povinný	Filozofie	Povinný pro Bc. v rámci společného základu
Metodologie vědy	Povinný	Úvod do kvantitativních metod sociálních věd / Úvod do metod terénního výzkumu / Úvod do práce s jazykovými korpusy / Úvod do výzkumných metod knižní kultury Metody výzkumu	Povinně volitelný pro Bc. Povinný pro nMgr.
Kvantitativní metody	PV		
Logika	Povinný	Úvod do logiky a teoretické informatiky I a II + Sémantika a logika	Povinný pro Bc. + Povinný pro nMgr. dle zaměření
Sociální psychologie	Povinný	Úvod do psychologie pro učitele	PVP
Ekonomika	Povinný	Informační politika a ekonomika	Povinný pro Bc.
Kurz práce s mikropočítačem	Povinný	xxx	xxx
Aplikace D-base III+	Povinný	xxx	xxx
Kurz rychlého čtení a propedeutika	Povinný	Techniky efektivního čtení	Povinně volitelný pro Bc.
Úvod do studia	Povinný	Proseminář akademické práce	Povinný pro Bc.

Sociální komunikace	Povinný	Nácvik komunikačních dovedností	Povinně volitelný pro Bc.
Sociální informatika	Povinný	Úvod do informačních studií	Povinný pro Bc.
		Informační věda I a II	Povinný pro nMgr.
Informační technika	Povinný	Skupina povinně volitelných předmětů Informační technologie – např. úvod do datové analýzy, webové aplikace, základy programování a SQL	Povinně volitelný pro Bc.
xxx	xxx	Informační etika a právo	Povinný pro Bc.
xxx	xxx	Lektorské a prezentační dovednosti	Povinný pro Bc.
Nauka o dokumentech	Povinný	xxx	xxx
Praxe (30 dní+15 dní)	Povinný	Praxe (15 dní+15 dní)	Povinný pro Bc. i nMgr.
xxx	xxx	Exkurze	Povinný pro Bc.
Xxx	Xxx	Adaptační kurz	Povinný pro Bc.
Diplomový seminář	Povinný	Bakalářský/diplomový seminář	Povinný pro Bc. i nMgr.
Aplikace výpočetní, přenosové a reprografické techniky	Povinný	xxx	xxx
Organizace a budování bází dat	Povinný	xxx	xxx

Projektování informačních systémů	Povinný	Projektový management	Povinný pro Bc.
		Granty v paměťových institucích	Povinný pro Bc.
		Pokročilé techniky projektování	Povinně volitelný pro nMgr.
Faktografické informační systémy	Povinný	Digitální knihovny	Povinný pro Bc.
Dokumentografické informační systémy	Povinný		
Dokumentové informační systémy	Povinný		
Teoretické základy informačních systémů	Povinný	Informační technologie v knihovnách	Povinně volitelný pro Bc.
Budování a organizace informačního fondu	Povinný	Knihovnické procesy služby	Povinný pro Bc.
Věcné pořádání informací a selekční jazyky	Povinný	Klasifikace a systémová analýza	Povinně volitelný pro Bc.
Teoretické základy selekčních jazyků	Povinný		
Identifikační popis dokumentů	Povinný	Katalogizace	Povinný pro Bc.
		Soubory autorit	Povinně volitelný pro Bc.
		Metadata v digitálních knihovnách	Povinně volitelný pro Bc.
		Katalogizace speciálních druhů dokumentů	Povinně volitelný pro Bc.

Informační analýza dokumentu	Povinný	Obsahová analýza	Povinný pro Bc.
Genealogie a heraldika	PV	xxx	xxx
Základy křesťanských nauk	PV	xxx	xxx
Dějiny starší české literatury	PV	Česká literatura 19. století	PVP
Úvod do studia knihovnědy	PV	Kněžní kultura I a II Čtenářství a knihovny do 16. století Čtenářství a knihovny 16.–19. století	Povinný pro Bc.
Dějiny knihoven	PV		Povinně volitelný pro nMgr.
Dějiny českého a evropského knihtisku do 19. století	PV	Dějiny knihtisku v 15.–16. století + Dějiny knihtisku v 17.–18. století	Povinný pro nMgr. dle zaměření
Typologie tištěné knihy	PV	Typologie rukopisné a tištěné knihy	Povinný pro nMgr. dle zaměření
Kodikologie	PV	xxx	xxx
Paleografie	PV	Novověká paleografie	Povinný pro nMgr. dle zaměření
Sociologie literatury	PV	xxx	xxx
Dějiny knihy a knihovnictví	PV	Dějiny kněžní kultury	Povinný pro Bc.
Bibliopedagogika	PV	Informační a mediální gramotnost I a II	Povinně volitelný pro nMgr.
Srovnávací knihovnictví	PV	xxx	xxx
Knihovnické a bibliografické	PV		Povinný pro Bc.

služby a příprava uživatelů		Informační a knihovnické služby	
Informační služby a přípravy uživatelů	PV		
Organizace a řízení	PV	xxx	xxx
Informační zabezpečení vědy, techniky a ekonomiky	PV	Informační podpora ve vědě a výzkumu	Povinný pro nMgr. dle zaměření
		Informační podpora ve vzdělávání	Povinný pro nMgr. dle zaměření
Studijně rozborová a vyhodnocovací činnost	PV	Komentovaná rešerše	Povinný pro Bc.
Tvorba a využívání automatizovaných faktografických informačních systémů	PV	xxx	xxx
Rešeršní činnost	PV	Vyhledávání a hodnocení informací	Povinný pro Bc
		Vyhledávací strategie	Povinný pro Bc
		Rešeršní strategie	Povinný pro nMgr. dle zaměření
Vybrané kapitoly z teorie a praxe soudobé informační činnosti	PV	Informační pondělky	PVP
Československá nakladatelství a knižní obchod 19. a 20. století	PV	Nakladatelská teorie	PVP
Výzdoba rukopisné knihy	PV	Knižní grafické a řemeslné technologie	Povinný pro nMgr. dle zaměření

Knižní ilustrace	PV	xxx	xxx
Hudební knihovny	PV	xxx	xxx
Současná česká a slovenská literatura	PV	xxx	xxx
Metodika práce s dětmi a mládeží	PV	xxx	xxx
Literatura pro děti a mládež	PV	Literatura pro děti a mládež	Volitelný
Srovnávací knihovnictví	PV	xxx	xxx
Sociologie četby	PV	xxx	xxx
Psychologie čtenáře	PV	xxx	Xxx
Základy kreativity	PV	xxx	xxx
Technická normalizace a patentové informace	PV	xxx	xxx
Osobní dokumentace vědeckého pracovníka	PV	xxx	xxx
Matematická lingvistika a strojový překlad	PV	xxx	xxx
Informatizace společnosti – seminář	PV	xxx	xxx
Scientometrie a bibliometrie	PV	Úvod do scientometrie	Povinný pro Bc.
Základy marketingu	PV	Marketing v kultuře	PVP

xxx	xxx	Informační společnost a čtenářství	Povinný pro Bc.
xxx	xxx	Výzkum informačního chování	Povinný pro Bc.
xxx	xxx	User Interface Testing	Povinný pro Bc.
xxx	xxx	Četba literatury k informační vědě a knižní kultuře	Povinný pro nMgr.
xxx	xxx	Informační systémy v podnikové praxi	Povinný pro nMgr. dle zaměření
xxx	xxx	Principy digital humanities	Povinný pro nMgr. dle zaměření
xxx	xxx	Dlouhodobá ochrana digitálních sbírek	Povinně volitelný pro nMgr.
xxx	Xxx	Management informačních institucí	Povinně volitelný pro nMgr.
xxx	Xxx	Muzejnictví I a II	Povinně volitelný pro nMgr.
xxx	xxx	Kódování informací	Povinný pro nMgr. dle zaměření
xxx	xxx	Specifika práce s historickými knižními fondy	Povinný pro nMgr. dle zaměření
xxx	xxx	Book Publishing and Readership: Traditions and Currents	Povinně volitelný pro nMgr.
Jazyková zkouška	3 Povinný	Jazyková zkouška	B2 a akademické čtení pro Bc. a akademické čtení pro nMgr.

Převzato z (Dorážková et al., 2021).

Příloha č. 2 – Dotazník

Dotazník – povolání knihovníka očima maturantů

Jmenuji se Lucie Dorážková a studuji Informační studia a knihovnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Tento dotazník slouží jako podklad pro moji závěrečnou práci, která se věnuje tomu, jak knihovníka a tento obor vidí studenti maturitních ročníků. Všechny vaše odpovědi jsou anonymní a slouží pouze pro vypracování mé bakalářské práce. Děkuji Vám za vyplnění.

1) Pohlaví

- muž
- žena

2) Škola

- střední odborná škola
- gymnázium
- jiné .....

3) Bydlíte

- ve městě
- na vesnici
- jiné .....

4) Jak si představujete knihovníka? (můžete napsat, cokoliv vás napadne)

.....

5) Chodíte do knihovny?

- Ano
- Ano, průkazku jsem si založil/a v maturitním ročníku
- Ne, ale mám průkazku
- Ne

6) Jaký má knihovník plat?

- Nízký – pod 25 000 Kč
- Průměrný – cca 30 000 Kč
- Vysoký – nad 40 000 Kč

7) Povolání knihovníka zastávají...

- Pouze ženy

- Spíše ženy
- Obě pohlaví rovnoměrně
- Spíše muži
- Pouze muži

8) Jaké nejvyšší dosažené vzdělání má mít knihovník?

- Stačí základní škola
- Středoškolské
- Vysokoškolské
- Je to jedno

9) Musí mít knihovník oborové vzdělání?

- Ano
- Ne

10) Jaká je náplň práce knihovníka? Co dělá knihovník?

.....

11) Je povolání knihovníka důležité pro společnost?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Nevím, neumím posoudit

12) Vyberte z následujících kompetencí, které si myslíte, že by knihovník měl mít? Co vše musí umět? (vyberte více možností)

- Práce s počítačem
- Základní znalosti z oblasti IT
- komunikační schopnosti
- znalost cizího jazyka
- lektorování
- řízení projektů
- znalost knihovnické legislativy
- organizační schopnosti
- vyhledávání informací

- schopnost naslouchat
- prezentační schopnosti
- znalosti literatury
- týmový duch
- zvědavá mysl
- předvídavost
- iniciativa
- vytrvalost
- musí být milý
- musí být chytrý
- introvert
- musí být tichý a nevýrazný
- musí mít vztah ke knihám
- Je jedno co umí, knihovníka může dělat každý
- Jiné .....

13) Jaký by měl být knihovník, abyste se ho nebáli požádat o pomoc?

.....

14) Kolik jazyků musí knihovník znát?

- Stačí čeština
- Čeština a jeden jiný (např. angličtina)
- Čeština a dva další jazyky
- Jakýkoliv jazyk, který zná je výhodou

15) Věděli jste, že je možné knihovnictví studovat na střední i vysoké škole?

- Ano
- Ano, vím, že je to možné na SŠ, ale o VŠ jsem nevěděl/a
- Ano, vím, že je to možné na VŠ, ale o střední jsem nevěděl/a
- Ne, vůbec netuším, že je možné ho studovat

16) Víte, jaké univerzity u nás nabízí studium knihovnictví?

.....

17) Uvažovali byste o studiu knihovnictví na VŠ? (ve spojitosti s informační vědou?)

- Ano, budu se na knihovnictví hlásit

- Ano, zní to zajímavě
- Ano, jiný důvod
.....
- Nevím, možná se na to podívám
- Ne, ani jsem nevěděl/a, že je to možné
- Ne, vůbec mě to nezaujalo
- Ne, jiný důvod
.....

18) Jaké předměty jsou podle vás součástí VŠ studia knihovnictví? (vyberte více možností)

- Dějiny knižní kultury
- Knihovnické procesy a technologie
- Lektorské a prezentační dovednosti
- Informační věda
- Základy informačních technologií
- Projektování – jak správně tvořit projekty
- Ekonomika
- Psychologie
- Literatura
- Logika
- Knihovní systémy
- Jak pečovat o knihy
- Cizí jazyk
- Čeština
- Rychlé čtení
- Restaurátorství
- Historie
- Sociální komunikace
- Jiné .....

19) Jaké výhody má studium knihovnictví? Napadají vás nějaké?

.....

20) Pokud vás nic nenapadá, zkuste vybrat.

- Umím skvěle citovat a vyhledávat (tudíž jsem skvěle připraven/á na závěrečnou práci)
- Umím si poradit téměř v každé situaci
- Jsem schopen/na pomáhat ostatním lidem
- Nové technologie mi nejsou cizí a umím se jim přizpůsobovat
- Vím, jak hledat relevantní informace
- Vím, jak pracovat s informacemi
- Jsem dobrý/á v češtině
- Umím rychle číst
- Orientuji se v dějinách knihoven
- Vím, jak knihovny fungují

21) Máte nějaké zkušenosti s knihovnami v zahraničí?

- Ano
- Ne

22) Myslíte si, že úroveň knihovnictví v zahraničí je vyšší, nižší nebo stejná jako u nás? (zahraničím jsou myšleny např. státy jako USA, Velká Británie, Finsko, Německo, a další)

- Určitě vyšší
- Spíše vyšší
- Stejná
- Spíše nižší
- Určitě nižší
- Nevím

23) Myslíte si, že e-knihy úplně nahradí papírové?

- Ano, budou jen e-knihy
- Ne, ale budou převládat
- Ne bude to půl na půl
- Ne, papírové knihy budou vždy převládat

24) Budou knihovníci v budoucnosti zapotřebí, když už teď máme automaty na půjčování a vracení knih, elektronické zdroje apod.?

- Ano, budou

- Ano, ale bude jich potřeba méně
- Ano, ale už jen pár let
- Ne, nebudou vůbec potřeba
- Nevím

25) Pokud se podíváme na knihovnictví jako celek, myslíte si, že se tento obor bude ještě dále vyvíjet, nebo už se jeho vývoj zastavil?

- Určitě se bude rozvíjet
- Myslím, že se ještě okrajově bude rozvíjet, ale ne nijak značně
- Ne, knihovnictví patří do minulosti, vývoj se zastavil

26) Místo, pro jakékoliv vaše postřehy a poznámky.

.....